

Загадка «Блакитного потяга»
Агата Крісті

Еркюль Пуаро

Розкішний «Блакитний потяг» прибуває на Французьку Рив'єру. Аж раптом спокійне курортне місто сколихує жахлива звістка: у поїзді було скоєно вбивство. Задушеною у власному купе знайдено Рут Кеттерінг, доньку відомого американського мільйонера. Коштовності вбитої безслідно зникли. Поліція губиться у здогадах: хто міг вчинити цей злочин? Чоловік жертви, Дерек, який напередодні вбивства вийшов із купе дружини? Чи, може, коханець Рут – шахрай, який називає себе графом де ля Рошем? Лише легендарному детективові Еркюлю Пуаро до снаги встановити, хто з цих двох справжній вбивця. А що, як розслідування вкаже на ще одного підозрюваного?..

Агата Крісті

Загадка «Блакитного потяга»

Двом видатним членам О.В.П.[1 – О. В. П. («Орден вірних псів») – вигадана «організація», яка охоплювала тих, хто не відвернувся від письменниці після її сенсаційного зникнення наприкінці 1926 р., спричиненого низкою негараздів в особистому житті, – зокрема, секретарку Шарлотту «Карло» Фішер та жорсткошерстого фокстер'єра Пітера. – Тут і далі прим. перекл.] – Карлотті та Пітеру

Розділ перший

Чоловік із сивиною

Наближалася північ, коли площу Конкорд перетнув якийсь чоловік. Попри добротне хутряне пальто, яке огортало його кошаву фігуру, було в ньому щось напрочуд кволе й жалюгідне.

Такий собі непомірок зі шурячою фізією. Чоловічок, про якого ніхто не сказав би, наче той може відігравати помітну роль або досягти високого становища у будь-якій царині. А все ж, дійшовши такого висновку, спостерігач би неминуче помилився. Бо цей чоловічок, хоч який мізерний і непримітний на вигляд, відігравав визначну роль у долях світу. В імперії, де правила пацюки, він був серед них королем.

І навіть о такій порі в амбасаді очікували на його повернення. Але спершу він мав покінчити з однією справою – дільцем, про яке в посольстві

офіційно не знали. У місячному світлі зблиснуло бліде, різке обличчя. Тонкий ніс мав невеличкий натяк на горбинку. Його батько був польським євреєм, кравцем-поденником. І справа, яка вивела сина надвір цього пізнього вечора, припала б старому до смаку.

Чоловічок вийшов до Сени, перетнув міст і опинився в одному з найменш респектабельних паризьких кварталів. А там зупинився перед високим, занехаяним будинком і піднявся у квартиру на п'ятому поверсі. Заледве постукав у двері, як їх відчинила жінка, яка вочевидь очікувала на його появу. Вона не привіталася з ним, але допомогла зняти пальто й провела в кімнату, умебльовану з дешевим шиком. Приглушене брудним рожевим абажуром, електричне світло пом'якшувало, але не могло приховати ані товстого шару грубого макіяжу, ані широких монгольських вилиць на її обличчі. Як щодо професії, так і національності Ольги Демірової сумніватися не доводилося.

– Все гаразд, маленька?

– Все гаразд, Борисе Івановичу.

Кивнувши, той пробурмотів:

– Хвоста за мною ніби не було.

Але в його голосі бриніла тривога. Він підійшов до вікна, злегенька розсунув фіранки і обережно визирнув назовні. А відтак різко відсахнувся.

– На тротуарі навпроти – двоє чоловіків! І здається мені... – Він змовк і заходився гризти нігті: мав таку звичку, коли нервував.

Росіянка похитала головою – неквапливо й заспокійливо.

– Вони стояли там іще до вашого приходу.

– А все ж у мене таке враження, наче вони стежать за будинком.

– Можливо, – байдуже погодилася та.

– Але ж тоді...

– То й що? Навіть коли вони і знають – на хвіст же упадуть не вам.

На його губах промайнула жорстока посмішка.

– А й правда, – погодився він.

Хвилину-другу в задумі помовчав, а відтак зауважив:

– Цей клятий американець здатен подбати про себе не гірше за інших.

– Схоже на те.

Чоловік знову підійшов до вікна.

– Серйозні хлопці, – промимрив він зі смішком. – І, боюсь, добре відомі поліції. Ну-ну, братці апаші, [2 – На початку XX ст. паризьких вуличних злочинців почали називати «апачами» (у французькій вимові – апашами), оскільки саме це індіанське плем'я начебто славалося особливою кровожерністю.] вдалого полювання.

Ольга Демірова похитала головою.

– Якщо цей американець і справді такий, як про нього подекують, двійку похлихливих бандюг тут не впоратись. – Вона помовчала. – Цікаво...

– Що?

– Нічого. Просто двічі за вечір вулицею проходив якийсь чоловік – чоловік із сивиною.

– То й що?

– А те. Проходячи повз цих двох, він впускав рукавичку. А один з них піднімав її і повертав господарю. Заяложений прийом.

– Ти хочеш сказати... що той чоловік із сивиною... їх і найняв?

– Щось на кшталт цього.

Візитер розтривожився й занервував.

– А ти певна, що пакунок на місці? Цілий і неушкоджений? Про це забагато базікали... просто страх як багато.

І знову заходився гризти нігті.

– Погляньте самі.

Схилившись над каміном, вона спритно розгребла вугілля і з-під нього, з самої середини, з-поміж клубків зіжмаканих газет дістала довгастий, у брудну ж таки газету загорнутий сувертень і простягнула його чоловічкові.

– Винахідливо, – сказав той, схвально кивнувши.

– Квартиру обнишпорювали двічі. Навіть матрац на ліжку розпороли.

– От я й кажу, – промимрив він, – забагато базікали. Усі ці спроби набити ціну були помилкою.

А сам тим часом розгорнув газету. Всередині виявився невеличкий пакунок, замотаний у коричневий папір. Його він, звісна річ, теж розгорнув, перевірів вміст і швидко загорнув назад. Чоловічок саме закінчував, коли різко задзеленчав електричний дзвінок.

– А цей американець пунктуальний, – сказала Ольга, кинувши погляд на стінний годинник.

І вийшла з вітальні. А за хвилину повернулася, ведучи незнайомця – кремезного, широкоплечого чоловіка, чие заокеанське походження було очевидним. Його проникливий погляд ковзнув із однієї на іншого.

– Мсьє Краснін? – увічливо поцікавився він.

– Це я, – сказав Борис. – Мушу перепросити за... незвичність обраного місця зустрічі. Але секретність понад усе. Я... мені за жодних обставин не можна виявитися причетним до такої справи.

– Он як? – не менш люб'язно перепитав той.

– Ви ж бо дали слово – чи не так? – що жодна з подробиць продажу не розголошуватиметься. Це одна з умов нашої... трансакції.

Американець кивнув.

– Із цього приводу ми вже порозумілися, – байдужим тоном промовив він. – Тож чому б вам тепер не показати товар?

– А гроші – асигнаціями – у вас із собою?

– Так, – відповів той, не роблячи, однак, жодної спроби пред'явити їх.

Якусь мить повагавшись, Краснін жестом вказав на невеличкий сувертень на столі.

Американець узяв його та розгорнув паперову упаковку. А вміст підніс до електричної лампочки, де піддав украй ретельному огляду. Вдоволений результатом, він дістав із кишені товстий шкіряний гаманець і, вийнявши звідти пачку банкнот, простяг своєму візаві. А той ретельно їх порохував.

– Усе правильно?

– Так, дякую, мсьє. Все гаразд.

– Атож! – відказав американець. І недбало сунув коричневий пакуночок до кишені. Він уклонився Ользі. – Добраніч, мадемуазель. І вам, мсьє Красніне.

І вийшов, зачинивши за собою двері. Двійко тих, хто залишився в кімнаті, зустрілися поглядами. Чоловік облизав пересохлі губи і пробурмотів:

– Цікаво, чи дістанеться він до готелю?

Обое, не змовляючись, повернулися до вікна. І саме встигли побачити, як унизу американець вийшов із під'їзду, звернув ліворуч і жвавим кроком попрямував вулицею, жодного разу не озирнувшись. Із дверної пройми навпроти вислизнули дві тіні й безшумно подалися назирці. Переслідувачі та переслідуваний розчинилися в темряві. Першою заговорила Ольга Демірова.

– Дістанеться живий і здоровий, – сказала вона. – Вам нема чого хвилюватися – хоч за нього, хоч сподіваючись на протилежне.

– Чому ти так гадаєш? – запитав зацікавлений Краснін.

– Чоловік, що нажив стільки грошей, як він, ніяк не може виявитися дурнем, – відповіла Ольга. – До речі, про гроші...

І значуще глянула на нього.

– Га?

– Мою частку, Борисе Івановичу.

Краснін із деякою неохотою простяг їй дві банкноти. Та кивнула на знак удачності, але без жодних емоцій, і заховала гроші за підв'язку панчохи.

– От і добре, – вдоволено зауважила вона.

Той з інтересом подивився на неї.

– Невже тобі не шкода, Ольго Василівно?

– Шкода? Чого?

– Того, що зберігалось у тебе. Бувають жінки – і, гадаю, їх більшість, – які від таких речей просто божеволіють.

Та в задумі кивнула.

– Так, тут ви маєте рацію. Більшість жінок втрачають через них голову. Але я – ні. Мені от тепер цікаво... – і змовкла.

– Ну-ну? – зацікавлено запитав співрозмовник.

– Американець залишиться цілий – так, цього я певна. Але потому...

– Га? Про що ти?

– Він, звісно, подарує їх якійсь жінці, – замислено промовила Ольга. – І мені цікаво, що ж станеться далі...

Вона здригнулася, немов у нетерплячці, і підійшла до вікна. Аж раптом скрикнула й гукнула свого товариша.

– Погляньте, он він знову йде вулицею – ну, той чоловік.

Обое задивилися вниз. Там прогулянковою ходою простувала струнка, елегантна фігура. На ній були циліндр-шапокляк і плащ. Коли вона проходила повз вуличний ліхтар, його світло вихопило з темряви пасмо густого сивого волосся.

Розділ другий

Мсьє маркіз

Чоловік із сивиною йшов собі далі – неквапливо і, схоже, не зважаючи на оточення. Звернув у провулок праворуч, тоді ліворуч, час від часу мугикаючи під ніс короткий мотивчик.

Зненацька він завмер на місці й прислухався. Бо почув певний звук. Неначе десь лопнула шина чи, можливо, стріляли. На якусь хвилю його губи склалися в дивну посмішку. А відтак чоловік продовжив свою неспішну прогулянку.

Звернувши за ріг, він натрапив на сцену якоїсь активності: представник закону занотовував щось у записнику, а довкола стовбичили кілька спізнілих перехожих. В одного з них сивочолий увічливо поцікавився:

– Щось сталося, так?

– Mais oui, [3 – Атож (фр.).] мсьє. Двійко апашів підстерегли літнього американського джентльмена.

– Але обійшлося без крові?

– О, так, – засміявся чоловік. – Той американець мав у кишені револьвер і, перш ніж вони встигли напасти, послав у їхній бік кілька куль – настільки впритул, що ті сполохалися й накивали п'ятами. А поліція, як завжди, прибула надто пізно.

– Он воно що! – видобув цікавий.

На його обличчі, однак, не відбилася жодних емоцій.

Незворушно й байдуже продовжив він свій нічний променад. Незабаром перетнув Сену й опинився у фешенебельнішій частині міста. А ще за якихось двадцять хвилин зупинився перед одним із будинків на тихій, аристократичній вулиці.

Крамничка – а там містилася саме вона – з вигляду була скромною і без претензій. Торгівець бо антикваріатом Д. Папополус зажив настільки гучної слави, що жодної реклами не потребував, та й, власне, бізнес його здебільшого провадився під прилавком. Він мав у власності розкішну квартиру з видом на Єлисейські Поля, і було б слушно припустити, що о такій порі його радше можна знайти там, ніж на робочому місці, але чоловік із сивиною здавався впевненим в успіху, коли натискав на непримітно розташований дзвінок, спершу кинувши швидкий погляд угору і вниз по безлюдній вулиці.

І не помилився у своїх розрахунках. Двері прочинилися, і за шпарину постав якийсь чоловік. Він мав смагляве обличчя й носив у вухах золоті кільця.

– Вечір добрий, – сказав незнайомець. – Твій господар на місці?

- Господар тут, але о такій порі випадкових відвідувачів не приймає, - пробурчав той.

- Мене, гадаю, прийме. Передай, що прийшов його друг, мсьє маркіз.

Лакей прочинив двері трошки ширше і впустив візитера всередину.

Говорячи, сивочолий, який назвався маркізом, затуляв обличчя рукою. А коли слуга повернувся зі звісткою, що мсьє Папополус радо прийме відвідувача, зовнішність незнайомця зазнала подальшої трансформації. Служник, не інакше, був у край неспостережливим або ж дуже добре вишколеним, оскільки не виказав жодного подиву при вигляді невеликої чорної атла?сної маски, що приховала фізіономію гостя. Він провів його до дверей у кінці коридору, відчинив їх і шанобливим напівшепотом доповів: «Мсьє маркіз».

Постать, що підвелася назустріч цьому дивному відвідувачеві, мала імпазантний вигляд. Було в мсьє Папополусі щось превелебне й навіть патріарше. Він міг похвалитися високим опуклим чолом та гарною білою бородою. А його манера спілкуватися чимось нагадувала благостиню церковника.

- Мій дорогий друже, - протягнув антиквар.

Він розмовляв французькою, і його голос звучав ележно й медоточиво.

- Мушу вибачитися за пізню годину, - сказав візитер.

- Ну що ви, що ви, - заперечив мсьє Папополус. - Ця пора ночі повна цікавого. Ви ж бо, гадаю, і ввечері не нудьгували?

- Не особисто, - відповів мсьє маркіз.

- Не особисто, - повторив той, - ні, ні, звичайно, ні. То що, є новини?

І скося кинув на співрозмовника пронизливий погляд - аж ніяк не благостинний і не церковний.

- Новин немає. Спроба провалилася. Я практично й не розраховував на інше.

- І мали рацію, - сказав антиквар. - Бо якщо діяти грубо... - і замахав рукою, виражаючи свою глибоку відразу до грубості у будь-якій формі.

Бо й справді: ані в самому мсьє Папополусі, ані в речах, з якими той мав справу, нічогісінько грубого не було. Його добре знали при більшості королівських дворів Європи, а монархи по-дружньому називали просто Деметріусом. Він здобув репутацію надзвичайно делікатної людини. Саме вона, вкупі зі шляхетною зовнішністю, і дозволяла йому виходити сухим із води після вкрай сумнівних оборудок.

- З наскоку, в лоб... - почав мсьє Папополус і похитав головою. - Таке інколи спрацьовує, але вкрай рідко.

Його співрозмовник стенив плечима.

- Зате заощаджує час, - зауважив він. - А невдача не спричиняє жодних збитків - ну, або майже жодних. Однак основний план - не підведе.

- Он як, - сказав мсьє Папополус і проникливо подивився на нього.

Той неквапливо кивнув.

- Я дуже покладаюся на вашу... е-е... репутацію, - промовив антиквар.

Мсьє маркіз люб'язно посміхнувся.

- Гадаю, можна стверджувати, - пробурмотів він, - що ваше довір'я не буде обмануте.

- Ви маєте унікальні можливості, - сказав торгівець старожитностями з ноткою заздрості в голосі.

- Бо створюю їх, - відповів на це мсьє маркіз.

Він підвівся й узяв свій плащ, недбало кинутий на спинку стільця.

- Я триматиму вас у курсі справи через звичні канали зв'язку, мсьє Папополус, але за вами не повинно бути жодної затримки.

Це зачепило антиквара за живе.

- За мною ніколи не буває затримок, - заремствував він.

Візитер посміхнувся і, не кажучи ні слова на прощання, вийшов з кімнати, зачинивши за собою двері.

Якусь хвилину мсьє Папополус перебував у задумі, погладжуючи свою патріаршу білу бороду, а відтак підійшов до інших дверей, які відчинялися всередину. Щойно він повернув ручку, як у кімнату ледь не сторч головою ввалилася молода жінка, яка - тут сумніватися не доводилося - стояла, обпершись об стулку й припавши вухом до замкової щілини. Антиквар не виказав ні здивування, ні обурення. Очевидно, все це було для нього звичною річчю.

- Ну, Зіе? - тільки й видобув він.

- Я не чула, як він пішов, - пояснила та.

То була приваблива молода особа - ставна, з пишними формами, блискучими чорними очима й настільки помітною загальною схожістю з мсьє Папополусом, що одразу ж ставало ясно: це батько й дочка.

- Як же дратує, - знервовано повела далі вона, - що крізь замкову щілину не можна водночас бачити й чути.

- Мене це теж нерідко дратувало, - зауважив той із надзвичайною безпосередністю.

– То ось він який, мсьє маркіз, – повільно промовила Зія. – Тату, а він завжди з'являється в масці?

– Щоразу.

Запала пауза.

– Гадаю, йдеться про рубіни? – запитала донька.

Батько кивнув.

– Ну, яка твоя думка, маленька? – поцікавився той, і в його чорних очицях-намистинках прозирнуло щось схоже на веселощі.

– Про мсьє маркіза?

– Так.

– Гадаю, – неквапливо проказала вона, – дуже рідко буває, щоб справдешній церемонний англієць аж так добре розмовляв французькою.

– Ага! – мовив мсьє Папополус. – То он якого ти дійшла висновку.

Він, як і завше, не поспішав ділитися своїми думками, але поглядав на Зію з ласкавим схваленням.

– Я також подумала, – докинула та, – що голова у нього якоїсь дивної форми.

– Завелика, – сказав на це батько, – трішки завелика. Але перука завжди породжує такий ефект.

Вони обмінялися поглядами й посміхнулися.

Розділ третій

Серце вогню

Руфус ван Олдін пройшов крізь турнікетні двері готелю «Савойя» і попрямував до конторки порт'є. Той привітав його шанобливою усмішкою.

– Радий знову бачити вас, містере ван Олдіне, – промовив він.

Мільйонер-американець лише недбало кивнув у відповідь.

– Усе гаразд? – запитав новоприбулий.

– Так, сер. Майор Найтон нагорі, у вашому люксі.

Ван Олдін знову кивнув.

- Пошти немає? - поблажливо процідив він.

- Усю кореспонденцію передали прямо в номер, містере ван Олдіне. Ой, зачекайте хвилинку!

Його рука пірнула в одне з відділень і дістала листа.

- Щойно отримали, - пояснив порт'є.

Мільйонер узяв у нього конверт і щойно помітив почерк, по-жіночому граційний, як вираз його обличчя зненацька змінився. Різкі контури пом'яшали, а жорстка складка губ розгладилася. Тепер він мав вигляд іншої людини. З листом у руці та досі усміхаючись підійшов до ліфта.

У вітальні його апартаментів за письмовим столом сидів молодий чоловік і жваво сортував кореспонденцію з тією спритністю, яка породжується тільки тривалою практикою. Забачивши ван Олдіна, він стрибком звівся на ноги.

- Привіт, Найтоне!

- Радий вас бачити, сер. Гарно провели час?

- Так собі, - холодно відказав мільйонер. - По-моєму, сьогоднішній Париж - глухе містечко. Та все ж я отримав те, по що іздив.

І досить неприємно посміхнувся сам до себе.

- Гадаю, як і завжди, - зауважив секретар, сміючись.

- Що е, те е, - погодився той.

Він розмовляв у суто фактологічній манері, як-от коли констатують дещо загальновідоме. Скинувши своє важке пальто, господар підійшов до столу.

- Є щось термінове?

- Не думаю, сер. Здебільшого рутинна писанина. Я, правда, ще не все розсортював.

Ван Олдін коротко кивнув. Він був не з тих, хто часто шпетить або хвалить. Його підхід до наймання персоналу вирізнявся простотою: кожен отримував змогу проявити себе, а тих, хто виявлявся неефективним, швидко звільняли. Підбір кадрів теж проходив нетрадиційно. Так, Найтона мільйонер випадково зустрів на швейцарському курорті два місяці тому. Уподобавши цього хлопчину, він проглянув послужний список майора і знайшов там пояснення його кульгавості. Ветеран не робив таємниці з того, що шукає собі місце, і навіть несміливо поцікавився в американця, чи не чув той про якусь годящу вакансію. Ван Олдін пригадав - із жорсткою, але й веселою посмішкою - всю глибину приголомшення цього молодика, коли йому запропонували пост секретаря в самого небожителя.

- Але... я не маю досвіду роботи з діловими паперами, - промимрив, затинаючись, той.

– А він тобі й ні до чого, – відказав роботодавець. – Для таких справ я маю вже аж трьох секретарів. Але скидається на те, що наступні півроку я проведу в Англії, тож мені потрібен британець, що... ну, знає, за які кінці посмикати... і міг би опікати мене серед тамтешнього товариства.

Тепер у ван Олдіна були всі підстави вважати, що він не помилився у своїй оцінці. Найтон виявився метким, тямущим, винахідливим і мав воістину чарівні манери.

Секретар указав на три-чотири листи, які лежали окремо, на краю стола.

– Можливо, було б не зайве, якби ви продивилися ось ці, сер, – обережно запропонував він. – Верхній стосується угоди з Колтоном...

Але Руфус ван Олдін здійняв руку у протестному жесті.

– Сьогодні ввечері я не збираюся проглядати жодного крюкодерства, – заявив бос. – Усі вони можуть зачекати до ранку. Крім ось цього, – додав він, опускаючи очі на лист, який тримав у руці. І знову на його обличчі промайнула та дивна усмішка-трансформація.

Річард Найтон і собі доброзичливо всміхнувся.

– Від місіс Кеттерінг? – промурмотів він. – Вона телефонувала вчора й сьогодні. Схоже, їй терміново треба зустрітися з вами, сер.

– Справді?

Усмішка спала з мільйонерових губ. Він розірвав конверт, який стискав у руці, та витяг вкладений аркуш. І доки читав, його обличчя похмурніло, вуста бгалися в жорстоку складку, яку так добре знали на Волл-стріт, а брови зловісно супилися. Найтон тактовно відвернувся і продовжив розпечатувати й сортувати кореспонденцію. У ван Олдіна вирвалася приглушена лайка, а його стиснутий кулак роздратовано гупнув по стільниці.

– Я такого не потерплю! – пробурмотів він сам до себе. – Відолашна дівчинка, добре хоч за її спиною стоїть старий татусь.

Кілька хвилин він походжав сюди-туди по кімнаті, і його грізно насуплені брови не віщували добра. Старанний секретар не підводив голови від робочого столу. Раптом ван Олдін різко зупинився. І взяв зі стільця, на який тільки-но жбурнув його, своє пальто.

– Знову йдете, сер?

– Так, треба провідати доньку.

– А якщо зателефонують від Колтона?..

– Пошли їх до біса! – гаркнув бос.

– Як скажете, – без жодних емоцій відповів секретар.

До того часу мільйонер встиг натягнути пальто. Насунувши на голову капелюха, він майнув до дверей. А там, уже взявшись за ручку, затримався.

– Хороший ти хлопець, Найтоне, – кинув він, – але не дратуй мене, коли я заведений.

Той ледь помітно посміхнувся, але мовчав.

– Рут – моя єдина кровинка, – сказав ван Олдін, – і ніхто в цілому світі до пуття не розуміє, що вона значить для мене.

Його обличчя освітила примарна посмішка. Він засунув руку в кишеню.

– Хочеш дещо побачити, Найтоне?

І підійшов назад до секретаря.

З кишені з'явився пакуночок, недбало замотаний у коричневий папір. Мільйонер зірвав обгортку, і з-під неї прозирнув чималий футляр, обтягнутий потертим червоним оксамитом. По центру пишалася увінчана короною монограма. Ван Олдін відкрив коробочку, і секретар шумно хапонував повітря. На тлі бруднуватої білої серцевини криваво засяяли самоцвіти.

– Боже мій! Сер, вони... вони справжні? – заледве видобув майор.

Бос тихенько гикнув від задоволення.

– Воно й не дивно, що тобі не віриться. Серед цих бо рубінів є три найбільші у світі. Їх, Найтоне, носила Катерина, російська імператриця. Той, що по центру, називається «Серце вогню». Він ідеальний – жодного ганджу.

– Але, – пробурмотів секретар, – вони ж, напевно, вартують цілого статку.

– Чотирьох-п'яти сотень тисяч доларів, – незворушно озвався ван Олдін, – і це без урахування їхньої історичної цінності.

– І ви ось так запросто носите їх у кишені?

Той вдоволено засміявся.

– Виходить, так. Бач, яка справа: це мій маленький подаруночок Руті.

Секретар стримано всміхнувся і промимрив:

– Тепер я розумію нетерпіння місіс Кеттерінг, яка ледь телефон не обірвала.

Але ван Олдін похитав головою. На його обличчі знову проступив суворий вираз.

– Тут ти помиляєшся, – сказав він. – Вона про них нічого не знає: я хочу зробити їй невеличкий сюрприз.

Він захлопнув футляр і знову взявся неквапливо загортати його.

– Нелегко жити, Найтоне, знаючи, як мало можна зробити для тих, кого любиш. Я міг би викупити для Рут чималу частку нашої планети, якби лише це чимось допомогло, але ж пуття від того не буде. Або можу повісити їй на шию ось ці брязкальця і, чого доброго, подарувати кілька митей насолоди, але... – Він похитав головою. – Коли жінка нещасна у власному домі...

Речення залишилося незакінченим. Секретар делікатно кивнув. Він бо як ніхто інший знав репутацію високоповажного[4 – Звертання до нащадків вищої британської знаті, особливо до дітей перів.] Дерека Кеттерінга. Ван Олдін зітхнув. Засунувши пакунок назад до кишені пальта, він кивнув Найтону і вийшов з кімнати.

Розділ четвертий

На Керзон-стріт

Дружина високоповажного Дерека Кеттерінга мешкала на Керзон-стріт. Дворецький, який відчинив двері, одразу ж упізнав Руфуса ван Олдіна й дозволив собі стримано посміхнутися на знак привітання. І провів відвідувача нагору, у просторий салон на другому поверсі.

Жінка, яка сиділа біля вікна, із криком звелася на ноги.

– Ох, тату, як же добре, що ти зазирнув! А я цілий день надзвонювала майорові Найтону, аби зв'язатися з тобою, але він ніяк не міг сказати напевно, коли варто очікувати на твоє повернення.

Рут Кеттерінг було двадцять вісім років. Хоча її не назвеш красунею чи навіть у справжньому сенсі слова гарненькою, та все ж вона мала приголомшливий вигляд завдяки кольоровій гамі. Ван Олдіна свого часу дражнили «рудим-коноплястим», а от колір волосся Рут наближався до чистого каштанового. У комплекті з ним ішли карі очі й вугільно-чорні вії – останній ефект дещо підсилювався фарбуванням. Вона була висока, струнка й не позбавлена грації рухів. При побіжному огляді її обличчя здавалося ликом Рафаелевої Мадонни. І лише придивившись, можна було помітити ту саму лінію щелеп та підборіддя, що й у батька, яка свідчила про ту ж рішучість і жорсткість. Вони були до лиця чоловікові, а от жінці пасували не так. Із самого дитинства Рут ван Олдін звикла чинити по-своєму, і кожен, хто коли-небудь ставав у неї на шляху, швидко усвідомлював, що дочка Руфуса ван Олдіна аж ніяк не з поступливих.

– Найтон сказав мені, що ти телефонувала. Я повернувся з Парижа лише півгодини тому. То що там за історія з Дереком?

Рут Кеттерінг сердито спалахнула.

– Це щось невимовне! І переходить будь-які межі! – викрикнула вона. – Він... таке враження, що він не чує жодного мого слова!

У її голосі звучали не лише гнів, але й замішання.

– Мене почує, – твердо сказав мільйонер.

Рут повела далі:

– Протягом останнього місяця я заледве бачилася з ним. Він скрізь з'являється з тією жінкою.

– З тією жінкою?..

– З Мірей. Ну, танцівницею з «Парфенону».

Ван Олді́н кивнув.

– На тому тижні я була в його батьків, у Леконбері. І там... поговорила з лордом. Він розмовляв зі мною дуже люб'язно й цілковито підтримав. Пообіцяв дати Дереку добрячого прочухана.

– Угу, – тільки й видобув мільйонер.

– Що ти хочеш сказати своїм «угу», тату?

– Те, що ти й подумала, Руті. Бідолашний Леконбері – та він же просто руїна. Звичайно, стариган на твоєму боці, і нічого дивного, що він спробував тебе заспокоїти. Ще б пак: його син та спадкоємець одружений з дочкою одного з найбагатших людей Америки! Звісна річ, йому не хочеться цього запороти. Але всім відомо, що лорд уже однією ногою в могилі, тож хай що він скаже, а Дереку це буде як горох об стінку.

– А хіба ти не можеш чимось зарадити, тату? – гнула своє Рут, хвилину-другу помовчавши.

– Та міг би, – відказав ван Олді́н. Він на секунду замислився, а відтак повів далі: – Є кілька варіантів того, що тут можна зробити, але тільки від одного буде користь. Наскільки тобі вистачить мужності, Руті?

Та витріщилася на нього. А батько ствердно кивнув.

– Я хочу сказати саме те, що й кажу. Чи вистачить у тебе характеру зізнатися перед усім білим світом, що ти припустилася помилки? Із цього гармидеру є лише один вихід, Руті. Закрити збитковий бізнес і почати все заново.

– Ти маєш на увазі...

– Розлучення.

– Розлучення?

Мільйонер сухо посміхнувся.

– Ти так вимовляєш це слово, наче зроду його не чувала. Хоча твої друзі розходяться направо й наліво ледь не щодня.

– О! Це мені відомо. Але...

І змовкла, закусивши губу. А батько з розумінням кивнув.

– Я знаю, Рут. Ти така ж, як і я: терпіти не можеш випускати з рук своє. Але я навчився цьому, і ти теж повинна навчитися: буває так, що це єдиний вихід. Я міг би знайти способи скомандувати Дереку «до ноги», але зрештою все закінчиться тим же. Він тобі не пара, Рут: цей тип прогнів до самих кісток. І зауваж: я картаю себе за те, що дозволив тобі одружитися з ним. Але ж тобі на ньому просто світ клином зійшовся, та й він начебто всерйоз збирався почати життя з нової сторінки – ну й от, а я ж бо якось уже став у тебе на шляху...

Промовляючи останні слова, він не дивився на доньку. А якби поглянув, то, напевно, побачив би, як на її обличчі раптом проступив гнівний рум'янець.

– Було... – різким тоном проказала вона.

– От я і виявився надто м'якосердим, щоб повторити це вдруге. Хоча передати тобі не можу, як жалкую, що не повторив. Останні кілька років, Рут, твоє життя було не мед.

– Та що вже там – не надто... приемним, – погодилася місіс Кеттерінг.

– От я й кажу, що час покласти цьому край! – І він ляснув долонею по столу. – У тобі досі можуть жити почуття до цього хлопця. Вирви їх з коренем! Поглянь фактам в обличчя. Дерек Кеттерінг одружився з тобою заради грошей. Тут і казці кінець. Позбудься його, Рут.

На кілька хвилин вона втупилася в підлогу, а відтак сказала, не підводячи голови:

– А якщо він не дасть згоди на розлучення?

Ван Олдін спантеличено поглянув на неї.

– А його ніхто й не питатиме.

Донька зашарілася й закусила губу.

– Ні... звісно, ні... Я лише хотіла сказати...

І змовкла. Батько пронизливо глянув на неї.

– Що ти хотіла сказати?

– Хотіла сказати... – Вона затнулася, ретельно добираючи слова. – Не думаю, що він так просто здасться.

Мільйонер рішуче випнув підборіддя.

– Ти маєш на увазі, розпочне гучний процес? Ну і нехай! Хоча ти, власне, помиляєшся. Твій благовірний не зчинятиме скандалу. Перший-ліпший адвокат розтлумачить йому, що цим він тільки виставить себе на посміховисько.

– А ти не думаєш... – Вона неначе з чимось зволікала. – Ну тобто... просто щоб насолити мені... він може почати... скажімо так... прати брудну білизну на людях?..

Батько поглянув на неї з деяким спантеличенням.

– Тобто піде до суду? – Він похитав головою. – Вкрай мало ймовірно. Бач, яка справа: для цього треба мати на руках хоч які-такі факти.

Місіс Кеттерінг мовчала. Ван Олдін кинув на неї різкий погляд.

– Ну ж бо, Рут, кажи прямо. Тебе щось тривожить – що саме?

– Ні, нічого, зовсім нічого.

Та її голос прозвучав непереконливо.

– Тебе лякає публічність, еге ж? Я маю рацію? Залиш це мені. Я подбаю, щоб усе пройшло як по маслу: преса не здійматиме ні найменшого галасу.

– Що ж, гаразд, тату, коли ти справді вважаєш, що це найкращий вихід із ситуації.

– Ти й досі небайдужа до нього, так? Річ у цьому?

– Ні.

Ця відповідь пролунала цілком недвозначно. Ван Олдін мав задоволений вигляд. І поляскав доньку по плечі.

– Усе буде гаразд, дівчинко. Тобі нічого хвилюватися. Але наразі облишмо все це. Я привіз тобі з Парижа подарунок.

– Мені? Щось дуже гарненьке?

– Сподіваюся, тобі сподобається, – сказав мільйонер, усміхаючись.

Він дістав із кишені пальта пакуночок і простягнув їй. Та нетерпляче розгорнула папір. Клацнула кришка футлярчика. Із вуст зірвалося протяжне «Ох!» Рут Кеттерінг любила коштовності – і то завжди.

– Тату, яка... яка краса!

– Шикарні камінчики, правда? – вдоволено видобув ван Олдін. – Тобі вони, дивлюся, до смаку.

– До смаку?! Тату, вони унікальні! Де ти їх дістав?

Той усміхнувся.

– Ха! Так я тобі і сказав! Їх, звісна річ, довелося купувати нишком. Вони ж бо досить широко відомі. Бачиш он той великий камінь по центру? Ти могла про нього дещо чути: це і є те саме «Серце вогню».

– «Серце вогню»! – повторила місіс Кеттерінг.

Вона вийняла самоцвіти з футлярчика і притисла їх до грудей. Мільйонер мовчки спостерігав за донькою. І думав про всіх тих жінок, які носили ці коштовності. Про сердечні рани, відчай, ревності, заздрість. Як і за будь-яким уславленим каменем, за «Серцем вогню» тягся шлейф насильства й трагедій. Але, втримуваний упевненою рукою Рут Кеттерінг, рубін, схоже, втрачав свою здатність приносити лихо. Ця жінка західного світу з її холодною, спокійною врівноваженістю здавалася живим запереченням трагедій і сердечних мук. Вона склала самоцвіти назад у коробочку, а відтак, підстрибнувши, обвила руками батькову шию.

– Дякую, дякую, дякую, таточку! Вони неймовірні! Ти завжди робиш мені найпрекрасніші подарунки!

– А як же інакше? – сказав ван Олдін, ляскаючи її по плечі. – Адже ти, Руті, – все, що в мене є.

– Ти ж залишишся на вечерю, правда, тату?

– Ні, не думаю. А хіба ти нікуди не збиралася?

– Так, але це можна запросто відкласти. Там не буде нічого цікавого.

– Ні, – заперечив батько. – Не треба порушувати домовленості. У мене по горло справ. Побачимося завтра, люба. Я, певно, зателефоную тобі, і ми зустрінемося в Гелбрейтів...

Джентльмени Гелбрейт, Гелбрейт, Катбертсон і Гелбрейт були лондонськими адвокатами ван Олдіна.

– Гарзд, тату. – Вона на мить затнулася. – Я тільки сподіваюся, що все це... вся ця історія... не завадить мені з'їздити на Рив'єру?

– А коли ти збираєшся їхати?

– Чотирнадцятого.

– О, то одне другому не завадить. Такі справи робляться не за один день. До речі, Рут, я б на твоєму місці не брав отих рубінів за кордон. Залиш їх у банку.

Місіс Кеттерінг кивнула.

– Ми ж не хочемо, щоб тебе пограбували і вбили заради «Серця вогню», – пожартував мільйонер.

– Еге, а сам запросто носив їх у кишені, – відрізала закид дочка, усміхаючись.

- Твоя правда...

Якась нетвердість у його голосі привернула її увагу.

- Тату, що таке?

- Нічого, - усміхнувся він. - Пригадалася моя невеличка пригода в Парижі.

- Пригода?

- Так. Тієї ночі, коли я купував ці дрібнички.

І жестом вказав на футляр із коштовностями.

- Ой, розкажи.

- Нема про що розповідати, Руті. Кілька апашів були дещо знахабніли, але я вистрілив по них - вони й відчепилися.

Донька не без гордості поглянула на нього.

- Тобі, татку, пальця в рот не клади.

- Ще б пак, Руті.

Він ніжно поцілував її і пішов. А діставшись назад у «Савойю», віддав Найтонові короткий наказ:

- Зв'яжися з таким собі містером Гобі - знайдеш його адресу в моєму особистому записнику. Він має бути тут завтра вранці о пів на десяту.

- Слухаю, сер.

- А ще я хочу бачити містера Кеттерінга. Дістань для мене цього типа хоч із-під землі. Спробуй знайти його через клуб - словом, як собі хочеш, а розшукай і влаштуй нам зустріч завтра зранку. Краще не з самого, а ближче до полудня. Такі, як він, не надто ранні пташки.

Секретар кивнув на знак того, що інструкції зрозумів. А ван Олдін віддав себе в руки лакея. Ванна вже чекала на нього, і доки чоловік лежав, розкошуючи в гарячій воді, у голові прокручувалася розмова з дочкою. Загалом він був дуже задоволений. Його проникливий розум давно змірився з тим фактом, що розлучення було єдино можливим виходом. А Рут погодилася з пропонуваним розв'язанням проблеми з більшою охотою, ніж він сподівався. Та все ж, попри її поступливість, у нього залишалось відчуття якоїсь невловимої тривоги. Щось у її поведінці здалося йому не зовсім природним. І він насупився.

- Можливо, все це просто фантазії, - пробурмотів ван Олдін сам до себе, - а все ж поб'юся об заклад, що вона мені чогось недоговорює.

Розділ п'ятий

Корисний джентльмен

Щойно Руфус ван Олдін упорався з легким сніданком із кави та тоста – більшого він ніколи собі не дозволяв, – як до кімнати увійшов Найтон.

– Сер, містер Гобі чекає на вас унизу.

Мільйонер поглянув на стінний годинник. Той показував рівно о пів на десяту.

– Гаразд, – коротко кинув він. – Нехай піднімається.

За хвилину-другу по тому до кімнати ввійшов містер Гобі. Це був маленький підстаркуватий чоловічок у поношеному вбранні, чиї очі ретельно роздивлялися що завгодно в кімнаті, крім того, до кого він, власне, звертався.

– Доброго ранку, містере Гобі, – сказав мільйонер. – Прошу, сідайте.

– Дякую, містере ван Олдіне.

Чоловічок сів, поклавши руки на коліна, і уважно вступився в батарею.

– Маю для вас роботу.

– Так, містере ван Олдіне?

– Як ви, напевно, знаєте, моя дочка – дружина високоповажного Дерека Кеттерінга.

Містер Гобі перевів погляд із батареї на ліву шухляду письмового столу й дозволив собі докірливо посміхнутися. Старий багато чого знав, але терпіти не міг зізнаватися в цьому.

– За моєю порадою, вона з дня на день подасть на розлучення. Цим, звісна річ, займеться адвокат. Але мені, з особистих причин, потрібна просто-таки вичерпна інформація.

Містер Гобі глянув на карниз і пробурмотів:

– Про містера Кеттерінга?

– Про містера Кеттерінга.

– Гаразд, сер.

Чоловічок підвівся.

– На коли ви зможете зібрати її для мене?

– А ви поспішаєте, сер?

- Я завжди поспішаю, - відказав мільйонер.

Містер Гобі з розумінням посміхнувся камінній решітці.

- Як щодо сьогодні о другій, сер? - запитав він.

- Чудово, - погодився той. - Гарного вам дня, Гобі.

- На все добре, містере ван Олдіне.

- Це дуже корисний джентльмен, - сказав мільйонер, коли чоловічок вийшов, а секретар увійшов. - У своїй сфері він справжній профі.

- А що ж це за сфера?

- Збір інформації. Дай йому двадцять чотири години, і він викладе перед тобою всю голу правду про особисте життя архієпископа Кентерберійського.

- Корисний дядько, - сказав, посміхаючись, помічник.

- Він раз чи два ставав мені у пригоді, - зізнався ван Олдін. - Що ж, гаразд, Найтоне. Я готовий до справ.

Наступні кілька годин пройшли в численних ділових клопотах, яким мільйонер оперативно давав раду. Було о пів на першу, коли пролунав телефонний дзвінок, сповістивши містера ван Олдіна, що прибув його зять. Секретар подивився на боса і правильно витлумачив його короткий кивок.

- Запросіть містера Кеттерінга піднятися.

Найтон зібрав папери і пішов. Вони з відвідувачем зіштовхнулися на порозі, і Дерек Кеттерінг відступив убік, пропускаючи того. А відтак пройшов усередину, зачинивши за собою двері.

- Доброго ранку, сер. Кажуть, вам дуже кортить мене бачити.

Цей лінивий голос із дещо іронічною інтонацією пробудив у ван Олдіна спогади. У ньому завжди чувся певний шарм. Мільйонер пронизливо глянув на зятя. Тридцятичотирирічний Дерек Кеттерінг був худорлявий і мав довгасте смагляве обличчя, у якому навіть тепер проглядало дещо невимовно хлоп'яче.

- Заходь, - різко сказав ван Олдін. - Сідай.

Той невимушено плюхнувся в крісло й терпляче поглядав на тестя з якимось веселим здивуванням.

- Давно вас не бачив, сер, - приязно зауважив він. - Років, певне, зо два. Ви вже провідали Рут?

- Заходив учора ввечері, - озвався ван Олдін.

- Із вигляду нівроку, еге ж? - безтурботно промовив зять.

– Не знав, що тобі часто трапляється нагода судити про це, – сухо відрізав мільйонер.

Дерек Кеттерінг звів брови.

– Ну, ми інколи стикаємось у тому самому нічному клубі, – весело сказав він.

– Не буду ходити околяса, – коротко кинув ван Олдін. – Я порадив Рут подати на розлучення.

Візитер, здавалося, залишився незворушним.

– Радикальненько! – буркнув він. – Ви не проти, сер, якщо я закурю?

Зять запалив цигарку, випустив хмарку диму і байдужим тоном додав:

– А що сказала Рут?

– Вона збирається дослухатись до моєї поради.

– Та невже?

– І це все, що ти можеш сказати? – різко запитав тесть.

Кеттерінг струснув попіл у камін.

– Знаєте, я гадаю, – сказав він так, неначе йшлося не про нього, – що вона робить величезну помилку.

– З твоєї точки зору – поза сумнівом, – похмуро зауважив ван Олдін.

– Ой, годі вам, – відказав той, – давайте не переходити на особистості. Я ж бо зараз і справді думав зовсім не про себе. А виключно про благо Рут. Бачте, у чому річ: мій бідолашний стариган-татуньо довго не протягне: у цьому всі лікарі одностайні. Тож вашій доньці краще почекати кілька зайвих років, і тоді я стану лордом, а вона – леді та господинею замку: заради цього ж бо вона за мене й вийшла.

– Я не терпітиму твого нахабства! – гримнув на нього ван Олдін.

Дерек лише незворушно посміхнувся й повів далі:

– Я з вами згоден. Авжеж, пережитки минулого. Бо що таке сьогодні титул? Пшик. А все ж Леконбері – це чудовий старовинний маєток, та й Кеттерінги, як на те пішло, – одна з найродовитіших фамілій в усій Англії. Рут просто піну пускатиме, коли, розлучившись, дізнається, що я одружився вдруге і тепер у Леконбері замість неї хазяйнує інша жінка.

– Я серйозно, молодий чоловіче, – попередив ван Олдін.

– Як і я, – запевнив Кеттерінг. – Так, зараз я зовсім на мілині, і, якщо Рут розлучиться зі мною, мені буде непереливки, але ж, кінець кінцем, якщо вона вже дочекала десять років, то чому б не протриматися ще трішки? Даю

вам слово честі, що старий гарантовано сконає найпізніше за півтора року і, як я вже говорив, шкода буде, коли Рут так і не отримає того, заради чого йшла за мене.

– Ти натякаєш, наче моя донька одружилася з тобою задля титулу й суспільного становища?

Дерек знову засміявся, але цього разу зовсім не весело.

– Невже ви думаєте, що йшлося про шлюб із кохання? – запитав він.

– Я знаю одне, – повільно процідив ван Олдін, – десять років тому в Парижі ти співав зовсім іншої.

– Справді? Може, й так. Ну, знаєте, Рут же була справжня красуня – майже як янгол чи свята – словом, наче ожила фігура з церковної ніші. Та й у мене, пригадую, були шляхетні ідеї: почати з чистої сторінки, осісти й зажити в найкращих традиціях англійського шлюбу з вродливою та люблячою дружиною під боком. – Він знову загиготав, але якимось силовано. – Але ж ви, гадаю, в це не вірите?

– Не маю ні найменшого сумніву, що ти одружився з Рут заради її грошей, – відрізав мільйонер крижаним тоном.

– Проте вона пішла за мене від великого кохання? – іронічно поцікавився зять.

– Звісно, – відказав ван Олдін.

Якусь мить Дерек Кеттерінг мовчки вдивлявся в нього, а відтак у задумі кивнув.

– Бачу, що сам ви в це вірите, – видобув він. – Тоді я теж так вважав. Але запевняю вас, любий тестеньку, мене дуже швидко вивели з цієї омани.

– Не знаю, до чого ти, в біса, хилиш, – озвався ван Олдін, – та мені, власне, й начхати. Ти поводився з Рут як мерзотник.

– О, це так, – легко погодився той, – але ж її не проймеш. Уся в таточка. Під шаром білизни? Й пухнастості вона тверда, як граніт. Мені казали, ніби ви завжди мали славу жорсткої людини, але до Рут вам далеко. Ви ж бо принаймні любите хоча б одну людину більше, ніж себе. А от вона ніколи не любила й не любитиме.

– Годі! – урвав зять ван Олдін. – Я запросив тебе сюди, аби відверто й навропростець сказати, що збираюся робити. Моя дівчинка має бути щасливою, а ти пам'ятай: за її спиною – я.

Дерек підвівся й став біля каміна. Недопалок полетів у вогонь. А коли чоловік заговорив, його голос звучав дуже тихо.

– І що саме ви маєте на увазі, цікаво дізнатися.

– Я маю на увазі, – мовив тесть, – що тобі краще й не пробувати це опротестувати в суді.

– О, то це погроза? – кинув Кеттерінг.

– Сприймай, як тобі завгодно, – відрізав ван Олдін.

Дерек присунув стільця до самого столу. І всівся прямо навпроти мільйонера.

– А якщо припустити, суто теоретично, що я все ж розпочну процес? – ледь чутно промовив він.

Ван Олдін стелу плечима.

– Тобі й самому нічим буде крити, юний дурнику. Спитай у своїх адвокатів – вони миттю пояснять. Твоя обурлива поведінка загальновідома: про це говорить весь Лондон.

– Гадаю, Рут улаштувала сцену через Мірей. Ну й дуже нерозумно з її боку. Я ж не втручаюся в її стосунки з друзями.

– Про що це ти? – зажадав відповіді тесть.

Дерек Кеттерінг пирснув сміхом.

– Бачу, ви не все знаєте, сер, – тільки й видобув він. – А тому, і це природно, упереджені.

Прихопивши капелюха й цівка, зять рушив до виходу. А на прощання завдав останнього удару:

– Я не любитель давати поради. Але в цьому конкретному випадку категорично рекомендував би повну відсутність секретів між дочкою та батьком.

І швидко вийшов із кімнати й зачинив за собою двері, перш ніж мільйонер устиг скочити з крісла.

– Ну і що він, у біса, хотів цим сказати? – пробурчав ван Олдін, знову сідаючи.

Усе недавнє занепокоєння навалилося на нього з новою силою. Було в усьому цьому щось таке, до чого він іще не докопався. Телефон стояв під рукою. Чоловік ухопив його й попросив з'єднати з номером доньчиного будинку.

– Алло! Алло! Це Мейфер 81907? Місіс Кеттерінг можна? А, її немає вдома? Ясно, вийшла на ланч. А коли повернеться? Не знаєте? Ну що ж, гаразд. Ні, передавати нічого не треба.

І він сердито кинув слухавку на важіль. А рівно о другій нетерпляче походжав сюди-туди в очікуванні на містера Гобі. Того ввели до кімнати о десять хвилин на третю.

– Ну? – нелюб'язно гаркнув мільйонер.

Однак поквাপити чоловічка не вийшло. Візитер сів за стіл, дістав дуже пошарпаного записника і заходився монотонним голосом читати з нього. Ван Олдін слухав уважно – із задоволенням, яке дедалі зростало. Нарешті Гобі дійшов до останньої крапки й уважно втупився у кошик для сміття.

– Гм! – видобув мільйонер. – Схоже, справа обростає конкретикою. Усе закінчиться, не встигнемо ми й оком змигнути. Сподіваюся, докази з готелю надійні?

– Залізобетонні, – запевнив його містер Гобі, зловтішно дивлячись на визолочене крісло.

– Так, а з фінансами в нього зовсім туго. Кажете, старається отримати нову позику? І вже практично вигріб усе, що міг, під гарантію очікуваної від батька спадщини. А щойно поповзуть чутки про розлучення, як ніхто йому не позичить і цента. Навіть більше: його векселі можна буде скупити й натиснути на нього з цього боку. Він наш із тельбухами, Гобі, ми загнали його в глухий кут!

І американець гупнув кулаком по столу. А на обличчі проступив нещадно-тріумфальний вираз.

– Інформація здається задовільною, – тоненьким голосом протягнув чоловічок.

– Тепер мені треба зазирнути на Керзон-стріт, – сказав ван Олдін. – Дуже вам дякую, містере Гобі. Ваша фірма віників не в'яже.

На чоловічковому обличчі з'явилася ледь помітна задоволена посмішка.

– Спасибі, містере ван Олдіне. Я стараюся щосили.

Одразу на Керзон-стріт мільйонер, утім, не пішов. А подався спершу до Сіті, де мав дві бесіди, які ще більше покращили його настрої. Звідти ж він на метро дістався до Даун-стріт. А коли йшов по Керзон-стріт, із будинку № 160 вийшов якийсь чоловік і попрямував угору по вулиці йому назустріч, так що вони розминулися на тротуарі. На мить ван Олдін подумав, що то не хто інший, як зять – позаяк зріст і статура здавалися схожими. Але коли вони порівнялися, мільйонер побачив, що це якийсь незнайомиць. А втім, ні – не те щоб незнайомиць: його обличчя будило в пам'яті певні спогади, і, поза сумнівом, пов'язані з чимось неприємним. Але даремно той сушив собі мізки: розплутати клубок асоціацій не виходило. Він, однак, не здавався і роздратовано тряс головою. Бо ненавидів почуття спантеличення.

Рут Кеттерінг вочевидь чекала на батька. Адже не встиг той увійти, як вона підбігла до нього й поцілувала.

– Ну, тату? Як просуваються справи?

– Дуже добре, – відповів той, – але я хочу сказати тобі, Рут, кілька слів.

І враз відчув у ній ледве помітну зміну: імпульсивність її привітання поступилася місцем чомусь меткому й настороженому. Вона опустила у велике крісло.

– Ну, тату? – повторила жінка. – Що таке?

– Сьогодні вранці я бачився з твоїм чоловіком, – промовив ван Олдін.

– Ти бачився з Дереком?

– Так. Він багато чого наговорив, і більшість сказаного була форменим нахабством. А от коли вже йшов, то кинув дещо таке, чого я до пуття не зрозумів: порадив переконатися, що між дочкою та батьком немає жодних секретів. Що то він мав на увазі, Руті?

Місіс Кеттерінг трошки посунулася в кріслі.

– Я... я не знаю, тату. Звідки ж мені знати?

– Звісно, знаєш, – заперечив ван Олдін. – Той бо сказав і ще дещо: мовляв, у нього свої друзі, а в те, з ким водиш дружбу ти, він не втручається. То що ж він мав на увазі?

– Я не знаю, – повторила Рут Кеттерінг.

Її батько сів. Його вуста зібгалися в жорстку складку.

– Слухай сюди, Рут. Я не збираюся влазити в це діло наосліп. Бо практично не сумніваюся, що твій благовірний стромлятиме палки в колеса. Наразі в нього нічого не вийде – тут сумнівів бути не може. Я маю чим утихомирити його, раз і назавжди стулити йому пельку, але мені треба знати, чи є потреба до цього вдаватися. Що він мав на увазі, говорячи, що в тебе також є друзі?

Місіс Кеттерінг знизала плечима.

– У мене повно друзів, – вагаючись, промовила вона. – Я й гадки не маю, що саме він мав на увазі.

– Ще й як знаєш, – заперечив ван Олдін. Тепер батько говорив із нею, наче з конкурентом по бізнесу. – Спитаю простіше: хто він?

– Який такий «він»?

– Він. Той, на кого натякав Дерек. Чоловік, який займає особливе місце серед твоїх знайомих. Тобі нема чого хвилюватися, сонечку: я певен, що все це пусте. Але нам треба дивитися на кожну обставину так, як її можуть подати в суді. Там такі речі добре вміють перекручувати. Я хочу знати, хто цей чоловік і наскільки близька ваша з ним дружба.

Рут мовчала, з головою занурившись у нервові сплітання й розплітання пальців рук.

- Ну ж бо, сонечку, - сказав ван Олдін, і його голос пом'якшав. - Не слід боятися свого старого татуса. Я ж бо ніколи не був із тобою аж надто суворим - навіть тоді, у Парижі... Біс мене забирай!

І змовк, неначе громом приголомшений.

- То ось хто це був, - пробурмотів він сам до себе. - Так я і думав, що звідкись знаю цю пику.

- Про що ти, тату? Я не розумію.

Той підійшов до неї і рішуче взяв за зап'ясток.

- Відповідай мені, Рут: ти знову зустрічаєшся з тим фертом?

- Яким іще «фертом»?

- Тим, через якого здійнялася вся та буча багато років тому. Ти добре знаєш, про кого я.

- Це ти... - вагалася вона, - це ти про графа де ля Роша?

- Графа де ля Роша! - гримнув ван Олдін. - Я пояснював тобі ще тоді, що цей тип - чистої води шахрай. Ти була добряче заплуталася в розставлених ним тенетах, але я вирвав тебе з його пазурів.

- Авжеж, «врятував», що й казати, - злісно мовила Рут. - І я вийшла заміж за Дерека Кеттерінга.

- Я тебе до цього не силував, - різко осадив її мільйонер.

Донька стенула плечима.

- А тепер, - повільно почав ван Олдін, - ти знову злигалася з ним - і це після всіх моїх слів. Він був сьогодні в цьому домі. Я зіткнувся з ним на вулиці, та все ніяк не міг пригадати, хто ж це такий.

Рут Кеттерінг відновила самовладання.

- Я хочу сказати тобі, тату, лиш одне: ти помиляєшся щодо Армана - ну тобто графа де ля Роша. Так, я знаю, що в юності з ним трапилося кілька прикрих випадків - він сам мені про них і розповів - але... Арман увесь час був небайдужий до мене. Коли ти розлучив нас у Парижі, це розбило йому серце, і тепер...

Промову урвало те, що її батько обурено фиркнув.

- І ти купилася на цю балаканину?! Ти, моя дочка! Боже правий! - Він схопився за голову. - Якими ж дурепами бувають жінки!

Розділ шостий

Мірей

Дерек Кеттерінг вийшов із люксу ван Олдіна настільки квапливо, що налетів на леді, яка саме проходила коридором. Він перепросив, і та прийняла його вибачення з підбадьорливою усмішкою й подалася далі, залишивши в нього приємне враження люб'язної особистості з досить привабливими сірими очима.

Попри всю напускну безтурботність, розмова з тестем стривожила його більше, ніж Кеттерінг волів показати. На самоті поланчувавши, а після того трохи насуплено поміркувавши наодинці з собою, він подався до шикарної квартири, яку займала жінка, znana як Мірей. Чепурна покоївка-французенка зустріла його усмішкою.

– Заходьте, коли вже прийшли, мсьє. Мадам відпочивають.

Служниця провела його у таку знайому довгу кімнату, облаштовану в східному стилі. Мірей лежала на дивані, підмощена неймовірною кількістю подушок, кожна з яких була такого чи сякого відтінку бурштину, щоб гармоніювати з вохристо-жовтим кольором обличчя господарки. Танцівниця була гарно складеною жінкою, а якщо її личко – під маскою жовтизни – і здавалося дещо змарнілим, воно все ж мало своєрідний химерний шарм. Жовтогарячі уста Мірей спокусливо всміхнулися Дереків Кеттерінгу.

Той поцілував її і плхнувся в крісло.

– Ну, чим займаєшся? Підозрюю, тільки-но встала?

Жовтогарячий ротик розтягнувся в широкій посмішці.

– Ні, – відказала танцівниця, – я працювала.

І простягла довгу білу руку в бік фортепіано, безладно заваленого неохайно нашкрябаними нотами.

– Заходив Емброуз. Грав мені клавир нової опери.

Кеттерінг кивнув, не надто беручи її слова до голови. Йому було глибоко байдуже до Клода Емброуза та його потуг зробити з Ібсенового «Пер Гюнта» оперу. Власне, як і Мірей, що сприймала це лише як унікальну можливість з'явитися на сцені в ролі Анітри.

– Це дивовижний танок, – промуркотіла вона. – Я вкладу в нього всю пристрасть пустелі. І танцюватиму, увішана коштовностями... О! До речі, mon ami: [5 – Друже мій (фр.).] учора на Бонд-стріт я надивилася одну перлину – чорну, уявляєш?

Вона замовкла і заманливо поглянула на нього.

– Дівчинко моя, – відказав Дерек, – наразі мені не до чорних перлин. Настала така хвилина, що для мене запахло смаленим.

Та швидко відреагувала на його тон: вона напівзвелася, а її великі карі очі розширились.

– Що ти таке кажеш, Дерек?ку? Що сталося?

– Мій любий тестенько от-от зірветься з катушок, – видобув Кеттерінг.

– Як це?

– Інакше кажучи, він хоче, щоб Рут зі мною розлучилася.

– Яка дурість! – мовила Мірей. – І чому б це їй хотіти розлучитися з тобою?

Дерек широко посміхнувся.

– Головно через тебе, cherie![6 – Люба (фр.).] – пояснив він.

Мірей стонула плечима.

– Як нерозсудливо, – констатувала вона суто діловим тоном.

– Вкрай нерозсудливо, – погодився Дерек.

– І що ти з цим збираєшся робити? – задала відповіді танцівниця.

– Дівчинко моя, а що я можу зробити? З одного боку, чоловік, який не знає ліку грошам, а з іншого – той, хто не знає ліку боргам. Не залишається жодних питань щодо того, хто ж вийде з боротьби переможцем.

– Дивні вони, ці американці, – зауважила Мірей. – Це ж не те щоб твоя дружина кохала тебе.

– Ну, – сказав Дерек, – і що ж ми тепер робитимемо?

Танцівниця запитально глянула на нього. Він підійшов і взяв обидві її руки у свої.

– Ти залишишся зі мною?

– Що ти маєш на увазі? Після...

– Так, – підтвердив Кеттерінг, – після того, як кредитори накинуться, наче голодні вовки на кошару. Я збіса небайдужий до тебе, Мірей: ти ж не покинеш мене?

Та висмикнула свої долоні.

– Ти ж знаєш: я тебе обожнюю, Дерек?ку!

Але в її голосі вчувалася нотка ухильності.

– То он воно, значить, як? Щурі тікають з корабля, що тоне?

- Ой, Дереку, тільки не починай!

- Кажи, як є, - гнівно видобув Кеттерінг. - Ти мене кинеш - вгадав?

Та стонула плечима.

- Ти дуже мені подобаєшся, mon ami, - так, справді, дуже. Ти такий милий - un beau garçon, [7 - Гарний хлопець (фр.).] але ce n'est pas pratique. [8 - Це непрактично (фр.).]

- Бо ти - іграшка багатіїв, єге ж? Вся річ у цьому?

- Називай це як тобі завгодно.

Задерши голову, вона відкинулася на подушки.

- Дереку, а ти мені все одно подобаєшся.

Той підійшов до вікна і якийсь час стояв там спиною до неї, дивлячись на вулицю. Нарешті танцівниця підвелася на лікті й зацікавлено поглянула на нього.

- Mon ami, про що ти думаєш?

Він посміхнувся їй через плече, і від його дивної посмішки їй стало якось неспокійно.

- Як не дивно, я думав про жінку, люба.

- Про жінку... е-е?... - Мірей вхопилася за те, що могла зрозуміти. - А, ти думаєш про якусь іншу жінку?

- О, тобі нічого хвилюватися: це просто уявний портрет. «Портрет сіроокої леді».

- Коли ти познайомився з нею? - різко спитала та.

Дерек Кеттерінг зареготав, і в цьому сміху чулася глузлива, іронічна нота.

- Я зіштовхнувся з цією леді в коридорі готелю «Савойя».

- Он як! І що вона сказала?

- Наскільки мені вдається пригадати, я їй сказав «Перепрошую!», а вона відповіла «Пусте» чи щось таке.

- А далі? - наполягала танцівниця.

Кеттерінг знизав плечима.

- А далі - все. Інцидент було вичерпано.

- Я ні словечка не розумію зі сказаного, - заявила Мірей.

- Я про портрет сіроокої леді, - замислено пробурмотів Дерек. - А також про те, що навряд чи коли зустрінуся з нею знову.

- Чому?

- Бо вона може принести мені нещастя. Жінки - вони такі.

Танцівниця тихо зісковзнула з кушетки і, підійшовши до нього, обвила його шию довгою, наче змія, рукою.

- Ти дурник, Дереку, - промурмотіла вона, - справжнісінький дурник. Так, beau garçon і я тебе обожнюю, але я не створена для бідності - ні, категорично не створена. А тепер послухай мене: усе дуже просто. Ти мусиш помиритися з дружиною.

- Боюся, такий варіант лежить поза сферою практичної політики, - сухо проказав той.

- Як ти кажеш? Я не розумію.

- Ван Олдін, люба, цього не допустить. Він із тих людей, які, одного разу ухваливши рішення, далі вже просто гнуть свою лінію.

- Я чула про нього, - кивнула Мірей. - Він дуже багатий, правда? Заледве не найбагатший в Америці. Кілька днів тому в Парижі він купив найдивовижніший рубін у світі - «Серце вогню».

Кеттерінг не відповів, тож танцівниця замріяно щебетала далі:

- О, це просто чудо що за камінь - він неодмінно має належати такій жінці, як я. Обожнюю самоцвіти, Дереку: вони неначе промовляють до мене. Ох, якби ж існувала можливість прикрасити себе «Серцем вогню»...

Вона тихенько зітхнула і знову повернулася з небес на землю.

- Ти чоловік, Дереку, тож не розумієш простих речей. Гадаю, ван Олдін подарує ті рубіни дочці. Вона його єдина дитина?

- Так.

- Ну от, а коли той помре, вона успадкує всі його гроші. Стане багатою жінкою.

- Вона вже й так багата жінка, - сухо промовив Кеттерінг. - Батько поклав їй на рахунок кілька мільйонів замість посагу.

- Кілька мільйонів! Та це ж колосальні гроші! А якщо вона раптом помре, га? Усі вони відійдуть тобі?

- Станом на сьогодні - відійдуть, - повільно процідив той. - Наскільки мені відомо, вона не склала заповіту.

– Mon Dieu! [9 – Боже мій (фр.).] – вигукнула танцівниця. – Якби вона померла, це одним махом вирішило б усі проблеми.

На мить повисла пауза, а відтак Дерек Кеттерінг гучно розреготався.

– Мірей, мені подобається твій простий і практичний розум, але, боюся, те, чого тобі так кортить, не трапиться. Моя дружина аж пашить здоров'ям.

– Eh bien! [10 – Тут: ну й нехай (фр.).] – не здавалася жінка. – Адже бувають нещасні випадки.

Він різко зиркнув на неї, але змовчав.

І та повела далі:

– Хоча ти маєш рацію, mon ami: нам не слід покладатися на випадковості. А тепер слухай, мій маленький Дерек?ку, про жодне розлучення не може бути й мови. Твоя дружина має викинути це з голови.

– А як вона не захоче миритися?

Очі танцівниці звузилися до шпаринок.

– Гадаю, захоче, mon ami. Вона одна з тих, хто не любить розголосу. І їй навряд чи сподобається, якщо друзі прочитають у пресі кілька пікантних історій про неї.

– Що ти маєш на увазі? – жорстко запитав Кеттерінг.

Відкинувши голову, Мірей розсміялася.

– Parbleu! [11 – Чорт забирай (фр.).] Я маю на увазі джентльмена, що іменує себе «граф де ля Рош». Мені відомо про нього все. Не забувай – я парижанка. Вони були коханцями ще до її шлюбу з тобою, адже так?

Кеттерінг різко схопив її за плечі.

– Це брудні плітки! – гарикнув він. – І я просив би тебе пам'ятати, що ти, зрештою, говориш про мою дружину.

Мірей дещо охолонула.

– Дивний ви народ, англійці, – поремствувала вона. – Так чи інак, а я насмілюся припустити, що, може, ти і маєш рацію. Адже всі американки фригідні, правда ж? Але дозволь мені сказати, mon ami, що вона була закохана у нього до заміжжя з тобою, але тут утрутився її батько і звелів графу вшиватися. Ну а маленька мадемуазель ледь не всі слізки виплакала! Проте скорилася. Але ж ти, Дерек?ку, не гірше за мене знаєш, що тепер – зовсім інша історія. Вони бачаться ледь не щодня, а 14-го вона іде в Париж, аби зустрітися з ним.

– Звідки ти все це знаєш? – зажадав відповіді той.

– Я? У мене є подруги в Парижі, дорогий мій Дерек, які знайомі з графом дуже близько. Вона всім каже, ніби їде на Рив'єру, але насправді граф зустріне її в Парижі, а там – хто їх знає! Так, так, повір моему слову – уже все влаштовано.

Дерек Кеттерінг заціпенів.

– І якщо не будеш дурнем, – замуркотіла танцівниця, – то зможеш поставити її в дуже незручне становище – та цим і візьмеш за зябра.

– Ох, заради Господа, замовкни! – закричав той. – Стули свою кляту пельку!

Мірей зі сміхом повалилася на диван. А Кеттерінг ухопив капелюха й пальто та кинувся з квартири, люто грюкнувши дверима. Та все ж танцівниця, сидючи серед подушок, тихенько посміювалась. Бо була радше задоволена проведеною роботою.

Розділ сьомий

Листи

«Місіс Семюел Гарфілд шле міс Кетрін Грей свої вітання і воліла б зауважити, що за обставин, які склалися, міс Грей може не знати...»

І тут кореспондентка, яка досі писала цілком упевнено, раптом затнулася на півслові, зіткнувшись із тим, що ставало нездоланною перешкодою і для багатьох інших – а саме зі складністю зв'язного викладу своїх думок від третьої особи.

Хвилину-другу повагавшись, місіс Гарфілд порвала аркуш і почала спочатку.

«Дорога міс Грей! Украй високо цінуючи ту бездоганність, із якою Ви надавали свої послуги моїй кузині Еммі (чия нещодавня кончина воістину стала жорстоким ударом для всіх нас), я все ж мимоволі відчуваю...»

І знову кореспондентка затнулася. У кошик для сміття полетів іще один аркуш. Лише після чотирьох фальстартів місіс Гарфілд нарешті породила послання, яке вдовольнило її. Належним чином запечатане, проштамповане й адресоване «міс Кетрін Грей, Літл Кремптон, Сент-Мері-Мід, Кент», воно наступного ж ранку лежало поруч тарілки адресатки в товаристві важливішої на вигляд депеші у довгаستому блакитному конверті.

Кетрін Грей спершу відкрила листа від місіс Гарфілд. Його остаточний текст читався так:

«Дорога міс Грей!

Ми з чоловіком хотіли б висловити Вам свою вдячність за послуги, що їх Ви надавали моїй бідолашній кузині Еммі. Її смерть стала для всіх нас величезним ударом, хоча ми, звісно, знали, що під кінець вона була не при собі. Як на мене, її останні розпорядження стосовно заповіту здаються украй своєрідними і, поза сумнівом, не витримають критики в жодному суді. Я не маю ні найменших сумнівів, що Ви, з огляду на Ваш загальновідомий здоровий глузд, уже й сама усвідомили цей факт. Тож, як каже мій чоловік, завжди набагато краще влагоджувати такі справи тихо та полюбовно. Ми із задоволенням надамо Вам найкращі рекомендації, щоб Ви могли обійняти аналогічну посаду, а також маємо надію, що Ви не відмовитеся від невеличкого подарунка. Довіртеся мені, люба міс Грей.

Щиро Ваша
Мері Енн Гарфілд».

Кетрін Грей прочитала цей лист від початку до кінця, а відтак усміхнулася й перечитала ще раз. А коли після повторного ознайомлення вона відклала послання, обличчя жінки свідчило, що те неабияк повеселило її. Потім вона взялася за другий лист. Один раз нашвидкуруч проглянувши, адресатка відклала його і задивилася прямо перед собою. Цього разу посмішки не проступило. Власне, будь-якому сторонньому спостерігачеві нелегко було б здогадатися, які саме емоції приховував її спокійний, задумливий погляд.

Кетрін Грей було тридцять три роки. Вона походила з доброї родини, але її батько розорився, і дівчині довелося змолоду самій заробляти на прожиття. Їй було лише двадцять три, коли вона стала компаньйонкою старої місіс Гарфілд.

Ця літня леді мала «складний» характер. Компаньйонки змінювалися зі страхітливою швидкістю. Вони прибували повні сподівань і зазвичай від'їздили заплаканими. Але відколи десять років тому Кетрін Грей переступила поріг Літл Кремington, запанувала ідеальна злагода. Ніхто не знає, як їй це вдалося. Кажуть, заклиначами змії народжуються, а не стають. Міс Грей народилася з даром утихомирювати старих дам, собак та малолітніх неслухів і робила це без жодних видимих зусиль.

У двадцять три вона була тихою дівчиною з прекрасними очима. А в тридцять три стала тихою жінкою із тими-таки сірими очима, які випромінювали світові рівне сяйво певного щасливого спокою, який ніщо не здатне потривожити. До того ж вона від народження мала почуття гумору, якого й досі не втратила.

І доки, дивлячись прямо перед собою, міс Грей сиділа за накритим для сніданку столом, зненацька залунав дзвінок на вході в супроводі вкрай енергійного «тук-тук» дверного молотка. За мить маленька покоївка впустила відвідувача й, затамувавши подих, оголосила:

– Доктор Гаррісон.

Кремезний чоловік середніх літ увірвався з тими ж завзяттям і жвавістю, які й віщувала його атака на дверний молоток.

- Доброго ранку, міс Грей.

- Доброго ранку, докторе Гаррісоне.

- Я заявився у таку рань, - почав лікар, - на той випадок, якщо ви вже отримали звістку від однієї з кузин Гарфілд, що іменує себе місіс Семюел, [12 - За звичаєм описуваних часів, до заміжньої жінки належало офіційно звертатися не лише на прізвище, але й на ім'я чоловіка: так, «місіс Мері Енн Гарфілд» паралельно йменувалася «місіс Семюел Гарфілд».] - украй противної особи.

Не кажучи й слова, Кетрін узяла зі столу один із листів і простягнула лікареві. А відтак із чималою втіхою спостерігала, як той проглядає його, гнівно суплячи свої кущисті брови і обурено пофиркуючи й покректуючи. Дочитавши, доктор Гаррісон знову кинув аркуш на стільницю.

- Ну й чортівня! - видобув він, закипаючи люттю. - Нехай ця писанина вас не тривожить. Вони самі не знають, що верзуть. Розум місіс Гарфілд був такий же непотьмарений, як ваш або мій, і жодна душа не доведе протилежного. Їм нема з чим іти до суду, і вони це знають. Усі ці балачки про позов - чистий блеф. А звідси й спроба тишком-нишком окрутити вас. І глядіть же, моя люба, не піддайтеся на їхні лестощі. Не вбийте, бува, собі в голову, що віддати ці гроші - ваш моральний обов'язок, чи ще якусь подібну маячню, породжувану надто вразливим сумлінням.

- Боюся, мое сумління не настільки вразливе, - сказала Кетрін. - Усі ці люди - далекі родичі місіс Гарфілд по чоловікові, які впродовж її життя і близько не підходили до неї й не звертали на ту ні найменшої уваги.

- Ви мудра жінка, - зауважив лікар. - Я ж бо як ніхто інший знаю, що впродовж останніх десяти років життя у вас було не мед. Тож ви маєте повне право скористатися із заощаджень старої, хай скільки вони становлять.

Кетрін задумливо посміхнулася.

- Хай скільки вони становлять... - повторила вона. - То ви, докторе, не маєте й гадки про обсяг спадщини?

- Ну, її, припускаю, достатньо, щоб давати фунтів п'ятсот річних чи близько того.

Жінка кивнула.

- Так я і думала, - відказала вона. - А тепер прочитайте ось це.

І простягнула йому послання, яке дістала з довгастого блакитного конверта. Лікар ознайомився з ним, і з його вуст зірвався вигук цілковитого приголомшення.

- Не може бути, - пробурмотів він. - Не може бути.

- Свого часу місіс Гарфілд стала однією з перших акціонерок «Мортолдз». Іще сорок років тому вона отримувала вісім або й десять тисяч прибутку на рік, не менше. А я певна, що та ніколи не витратила більше чотирьох сотень із цих грошей. Вона завжди була надзвичайно ощадлива. Мені весь час здавалося, що їй доводиться трястися над кожним пенні.

- А тим часом її капітал накопичувався, даючи прибутки з урахуванням реінвестицій. Люба моя, то ви будете дуже багатою жінкою.

Кетрін Грей кивнула.

- Так, - погодилася вона. - Буду.

Але сказала це безпристрасним, відстороненим тоном, неначе дивилася на всю цю ситуацію збоку.

- Що ж, - сказав лікар, збираючись іти, - мої вам найщиріші вітання. - І, наче щиглем, хляпнув великим пальцем листа місіс Семюел Гарфілд. - Не переймайтеся через цю жінку та її гидку писанину.

- Вона не така вже й гидка, - поблажливо сказала міс Грей. - Власне, з огляду на всі обставини, її вчинок здається мені природним.

- Інколи в мене щодо вас прокидаються найтемніші підозри, - зауважив лікар.

- Чому?

- Через усі ті речі, що здаються вам цілком природними.

Кетрін Грей розсміялася.

А за ланчем доктор Гаррісон повідомив ці чудові новини дружині. Чим дуже її схвилював.

- Подумати лишень: щоб у старої місіс Гарфілд - і стільки грошей. Але я рада, що вона залишила їх Кетрін. Та дівчина - просто свята.

Лікар скривився.

- Святі завжди уявлялися мені непростим народом. А в Кетрін Грей забагато людського як для святої.

- Вона - свята з почуттям гумору, - заперечила місіс Гаррісон, просіявши. - І хоча ти, гадаю, ніколи цього не помічав - ще й надзвичайно вродлива.

- Кетрін Грей? - Лікар був широко здивований. - Я лише знаю, що в неї дуже гарні очі.

- Ох, ці вже мені чоловіки! - вигукнула дружина. - Ви сліпі, наче кроти. У Кетрін є всі задатки красуні. Чого їй бракує, то це лише одягу!

- Одягу? А що не так із її одягом? Вона завжди має дуже охайний вигляд.

Дружина роздратовано зітхнула, і лікар підвівся, готуючись розпочати обхід пацієнтів.

– Ти могла б зазирнути до неї, Поллі, – запропонував він.

– Я й сама збиралася, – одразу ж озвалася місіс Гаррісон.

І близько третьої зробила візит.

– Люба моя, яка я рада, – тепло промовила вона, потискаючи руку Кетрін. – Та що там – кожен у селі зрадіє.

– З вашого боку дуже люб'язно завітати, щоб сказати мені це, – відповіла та. – Я так і сподівалася, що ви зазирнете, бо хотіла спитати у вас, як там Джонні.

– Ох! Джонні... Що ж...

Джонні був найменшим сином місіс Гаррісон. І за хвилину та вже довго й нудно розводилася про сильно збільшені мигдалини та аденоїди мізинника. Кетрін співчутливо слухала. Старих звичок нелегко позбутися. А вміння вислуховувати ось уже десять років як було її жеребом. «От не пригадую, люба: я коли-небудь розповідала тобі про флотський бал у Портсмуті? Коли лорд Чарльз зробив комплімент моїй сукні?» Компаньйонка приязно, терпляче відповідала: «Здається, так, місіс Гарфілд, але я вже забула. Може, розкажете ще раз?» І літня леді починала з місця в кар'єр – із численними запинками, поправками та щойно пригаданими деталями. А Кетрін у піввуха слухала, автоматично вставляючи в паузах саме те, що й хотіла почути від неї стара...

І от тепер, із тим же дивним відчуттям двоїстості, до якого привчилася, вона вислуховувала місіс Гаррісон.

Наприкінці півгодинного монологу та раптом захопилася.

– Я все про себе і про себе! – вигукнула вона. – Але ж я прийшла поговорити про вас та про ваші плани на майбутнє.

– Мені поки що про них нічого не відомо.

– Люба моя – та не залишуйтеся ж ви тут.

Її наполоханий тон викликав у Кетрін усмішку.

– Ні. Гадаю, мені кортить помандрувати. Розумієте, я не надто побачила світу.

– Ще б пак. Це, звісна річ, було жакливе життя: просидіти тут сиднем стільки років.

– Не знаю, – відказала та. – Воно давало мені чимало свободи.

Міс Грей вловила охання співрозмовниці і трішечки зашарілася.

– Це, поза сумнівом, звучить по-дурному – таке ось бовкнути. Звісно, у суто фізичному сенсі вільних часин у мене було небагато...

– Та де вже там... – зітхнула місіс Гаррісон, пригадуючи, що Кетрін рідко перепадала така корисна річ, як «вихідний».

– Але чомусь зовнішня зв'язаність дає багато внутрішньої свободи. Ваші думки нічим не обмежені. У мене завжди було чудове відчуття психологічного привілля.

Гостя похитала головою.

– Цього мені не зрозуміти.

– О! Зрозуміли б, якби побули на моєму місці. Але я все одно відчуваю, що прагну змінити оточення. Мені хочеться – ну, хочеться, щоби щось сталося. О! Не зі мною – я не про це. Хочеться опинитися у вирі подій – якихось захопливих – навіть якщо й усього лише спостерігачкою. Бачте, у чім річ: у Сент-Мері-Мід нічогосінько не відбувається.

– Істинна правда, – із жаром погодилася місіс Гаррісон.

– Спершу я поїду в Лондон, – повела далі Кетрін. – Мені у будь-якому разі треба зустрітися з адвокатами. А відтак, гадаю, майну за кордон.

– І правильно зробите.

– Але, звісно, насамперед...

– Що?

– Мені необхідно розжитися одягом.

– Саме це я і сказала Артуру сьогодні вранці! – вигукнула лікарєва дружина. – Знаєте, Кетрін, ви ж бо, напевно, могли б стати справжньою красунею, якби трішечки постаралися.

Міс Грей невимушено розсміялася.

– Ох! Не думаю, що з мене коли-небудь вдасться зробити кралю, – широко зауважила вона. – Але я б залюбки справила собі дещо з дійсно хорошого одягу. Боюся, я страх як багато говорю про себе.

Місіс Гаррісон проникливо поглянула на неї.

– Для вас це, певно, абсолютно новий досвід, – сухо видобула гостя.

Перш ніж полишити сільце, Кетрін зайшла попрощатися зі старою міс Вайнер. Та була на два роки старша від місіс Гарфілд, і її думки були головно зайняті тим, що вона з успіхом пережила свою покійну подругу.

– Ти б нізащо не сказала, що я протягну довше, ніж Джейн Гарфілд, правда ж? – тріумфально запитала вона у Кетрін. – Ми з нею разом ходили до школи.

А тепер ось вам, полюбуйтеся: ii Господь прибрав, а мене залишив. І хто б міг подумати?

– Ви ж бо завжди їли на вечерю чорний хліб, хіба не так? – механічно пробурмотіла Кетрін.

– Дивно, що ти це пам'ятаєш, моя люба. Так, якби Джейн щовечора з'їдала скибку чорного хліба й приймала за іжею трішки тонізуючого, то, може, й досі була б сьогодні з нами.

Стара замовкла і, торжествуючи, кивнула головою, а відтак раптом додала, пригадавши:

– То, кажуть, тобі перепали великі гроші? Ну-ну. Гляди, не розтринькай їх. А тепер ти ідеш у Лондон розвіятися? Тільки не думай, моя люба, що ти вискочиш заміж, бо цього все одно не станеться. Ти не з тих, які приваблюють чоловіків. А крім того – не першої молодості. Скільки тобі?

– Тридцять три, – зізналася Кетрін.

– Гм, – із сумнівом кинула міс Вайнер, – не все так погано. Хоча свіжість юності ти, звісно, втратила.

– Боюся, так, – сказала міс Грей, яку ця розмова щиро забавляла.

– А все ж ти дуже славна дівчина, – доброзичливо промовила стара. – І, поза сумнівом, чимало чоловіків можуть зробити й куди страшнішу помилку, ніж узяти за дружину тебе замість однієї з тих вертихвісток, що сновигають тепер у набагато коротших спідницях, ніж задумував їхній Творець. Прощай, люба! Сподіваюся, ти гарно проведеш час, хоча в цьому житті рідко що буває тим, чим здається.

Напучена такими пророцтвами, Кетрін зібралася вирушати. Провести ii на залізничну станцію зійшлося півсела, разом із маленькою покоївкою, Еліс, яка принесла міс Грей тугий пахучий букетик і, не криючись, плакала.

– Небагацько є таких, як вона, – схлипувала служниця, коли потяг нарешті пішов. – Як Чарлі був тоді покинув мене заради тієї дівулі із хверми, ніхто не вмів так мене втішити, як міс Грей. І хоч вона дуже переймалася через ненатерту мідь і пилюку, зате й завше помічала, коли я доладу шось надраю. Та за неї я дала би на шматки себе порізати – хоч сьогодні, хоч узавтра. Вона справжня леді – от що я про неї скажу.

Таким був від'їзд Кетрін із Сент-Мері-Мід.

Розділ восьмий

Листа пише й леді Темплін

– От так-так... – видобула леді Темплін.

Вона відклала номер континентальної «Дейлі мейл» і задивилася на сині середземноморські води. Пілочка жовтої мімози, що нависала прямо в неї над головою, ефектно обрамлювала просто таки чарівний портрет – золотоволосої, блакитноокої дами у пеньюарі, який дуже їй пасував. У тому, що золотавість волосся, як і кров з молоком її шкіри, дечим завдячували косметиці, сумніватися не доводилося, але голубинь очей була даром природи, і у свої сорок чотири леді Темплін ще й досі могла вважатися красунею.

Однак чарівність чарівністю, а ця пані – як виняток – зараз думала не про себе. Ну тобто не про свою зовнішність. Її увагу поглинули серйозніші речі.

Леді Темплін добре знали на Рив'єрі, де її вечірки на віллі «Маргеріт» користувалися заслуженою популярністю. Вона була жінкою з неабияким досвідом, яка мала вже четвертого чоловіка. За першого пішла суто з необачності, а тому рідко коли згадувала про нього. Тому, що правда, вистачило такту сконати з похвальною оперативністю, а його вдовиця уклала шлюб із багатим фабрикантом гудзиків. Цей теж відійшов у вічність після трьох років подружнього життя – подекували, що в результаті веселої пиятики з нерозлийвода друзями. Відтак приспіла черга віконта Темпліна, який забезпечив Розалі надійне місце в тих високих сферах, куди їй так кортіло потрапити. Вона зберегла за собою титул і коли вискочила заміж учетверте. Цього разу авантюрно, суто задля насолоди. Бо містер Чарльз Еванс, надзвичайно вродливий молодик двадцяти семи років, затятий спортсмен і неабиякий життєлюб, за душею не мав ані пенні.

Загалом леді Темплін була вдоволена своїм приемним життям, але час від часу в неї виникали невеличкі клопоти з фінансами. Фабрикант гудзиків залишив своїй удові чималий статок, але, як зазвичай казала леді Темплін, «якби ж то не одне та друге...» (де «одне» було знеціненням акцій унаслідок Великої війни, [13 – Перша світова.] а «друге» – марнотратством покійного лорда Темпліна). Ні, вона й досі залишалася цілком забезпеченою. Але бути всього лише «забезпеченою» навряд чи могло влаштувати людину з темпераментом Розалі Темплін.

А тому, прочитавши цього січневого ранку певну замітку в розділі новин, вона витріщила свої блакитні очі й видобула ухильне «от так-так». Крім неї, на балконі розташувалася тільки її дочка, високоповажна Ленокс Темплін. Донька на подоби Ленокс була для матері наче більмо на оці: та здавалася старшою за свій вік, а її своєрідний, сардонічний гумор, м'яко кажучи, бентежив.

– Люба, – сказала їй леді Темплін, – ти лише уяви!

– Що там таке?

Дама взяла примірник «Дейлі мейл», простягнула його дочці й збуджено тицьнула вказівним пальцем в абзац, який так її зацікавив.

Ленокс пробігла його очима без жодних проявів хвилювання, виказаного її матір'ю.

– То й що? – запитала вона. – Таке трапляється постійно. Старі сільські скупердяйки віддають Богу душу й залишають своїм скромним компаньйонкам мільйонні статки.

– Так, люба, я знаю, – сказала на це її мати. – І навіть насмілюся припустити, що ця спадщина і близько не така велика, як пишеться: газети завжди роблять з усього сенсацію. Але навіть якщо це лише наполовину правда...

– Тю, – кинула Ленокс, – її ж залишили не нам.

– Не зовсім так, люба, – заперечила леді Темплін, – оскільки ця дівчина, Кетрін Грей, – вона, власне, моя кузина. Одна з вустерширських Греїв, із Еджвортського кодла. Моя рідна кузина! Уявляєш?!

– Аг-га! – видобула донька.

– От я й подумала...

– Як би це й нам примазатись до цього всього, – закінчила за неї Ленокс із тією косою посмішкою, яку мати ніколи не могла зрозуміти.

– Ох, люба, – тільки й сказала та з ледь чутною ноткою докору.

Власне, дуже м'якого, оскільки Розалі Темплін звикла до доньчиної відвертості, а також до того, що йменувала її «недоречною манерою висловлюватися».

– Я подумала, – почала спочатку леді Темплін, знову насупивши свої майстерно підмальовані брови, – чи не... О, доброго ранку, Пупсику! Що, дороженький, зібрався пограти в теніс? Ну й молодець!

Пупсик приязно всміхнувся на таке звертання і, недбало кинувши: «Ну й шикарний у тебе вигляд у цій персиковій штучці!», проплив повз них і далі, вниз по сходах.

– Солоденький... – тільки й видобула леді Темплін, проводжаючи ніжним поглядом чоловіка. – Так, то про що це я? А! – І знов налаштувалася на діловий лад. – Я подумала...

– Ох, заради Бога, та народжуй нарешті. Ти повторила це вже тричі.

– Ну й от, люба, – повела далі її мати, – я подумала, що з мого боку було б люб'язно написати дорогій Кетрін і запросити до нас на відвідини. Вона ж бо, звісно, не має жодних зв'язків у світському товаристві. І для неї ж виявиться зручніше, якщо її введе туди хтось із рідні. І їй добре, і нам непогано.

– І скільки ти сподіваєшся видіти з неї? – запитала Ленокс.

Матір з докором поглянула на доньку і пробурмотіла:

– Нам, звісно, треба буде дійти певної згоди в питанні фінансів. Якби ж то не одне та друге... тут війна... а тут твій бідолашний батько...

– А тепер іще й Пупсик, – докинула Ленокс. – Він бо, коли завгодно, недешево задоволення.

– Наскільки я пригадую, вона була славною дівчиною, – промимрила леді Темплін, гнучи свою лінію, – тиха, ніколи не пнулася наперед, не красуня і не серцеїдка.

– Тож на Пупсика не зазіхатиме? – вставила Ленокс.

Леді Темплін кинула на неї протестний погляд.

– Пупсик би ніколи... – почала вона.

– Звісно, – погодилася донька. – Я теж так думаю: він збіса добре знає, чий хліб – та ще й із маслом – їсть.

– Люба, – дорікнула матір, – ну й вульгарна у тебе манера висловлюватися.

– Вибачай, – кинула Ленокс.

Леді Темплін підбрала свій пенъяр, примірник «Дейлі мейл», косметичку й кілька розрізнених листів.

– Я негайно напишу дорогій Кетрін і нагадаю їй про старі добрі часи в Еджворті.

І, випромінюючи очима цілеспрямованість, пройшла в будинок.

На відміну від місіс Гарфілд, писала вона, наче дихала. Без найменшої заминки чи паузи її перо заповнило чотири аркуші, і кореспондентка, перечитавши отриманий опус, не виявила потреби змінити й словечка.

Кетрін отримала цього листа на ранок після прибуття в Лондон. Учитувалась вона між рядків чи ні – це інша річ. Але кинула його в сумочку й поспішила на зустріч, призначену їй адвокатами місіс Гарфілд.

Їхня контора, одна з найстаріших у місті, була розміщена на Лінкольн-Інн-Філдз, і після кількахвилинної затримки відвідувачку провели в кабінет старшого партнера – люб'язного літнього джентльмена з проникливими блакитними очима і якоюсь батьківською манерою спілкуватися.

Хвилин двадцять проговоривши з ним про заповіт місіс Гарфілд і пов'язані з ним юридичні формальності, Кетрін зрештою показала баристеру листа місіс Семюел.

– Гадаю, мені краще ознайомити вас із ось цим, – сказала вона, – хоча це й досить таки сміховинно.

Той прочитав його з ледь помітною посмішкою.

– Вельми незграбна спроба, міс Грей. Підозрюю, мені навряд чи треба вам пояснювати, що ці люди не мають анінайменшого права на спадщину, а якщо

вони спробують опротестувати заповіт – жоден суд не підтримає їхніх претензій.

– Я так і думала.

– Людська природа не завжди відзначається мудрістю. На місці місіс Семюел Гарфілд я був би радше схильний апелювати до вашої щедрості.

– Це і є одна з тих речей, які я воліла б обговорити з вами. Мені хотілося б, щоб цим людям відійшла певна сума.

– Це зовсім не обов'язково.

– Я знаю.

– Але вони сприймуть такий крок не в тому дусі, на який ви сподіваєтесь. Найвірогідніше, у ньому вбачатимуть спробу відкупитися від них, хоча й не відмовляться від пропонуваного із цієї причини.

– Я розумію, і цьому нічим не зарадити.

– Я б порадив вам, міс Грей, відмовитися від цієї ідеї.

Кетрін похитала головою.

– Я знаю, що ви цілком маєте рацію, але мені все ж хотілося б, щоб це було зроблено.

– Вони вхоплять ваші гроші обома руками, а після цього лише сильніше поливатимуть вас помями.

– Що ж, – сказала Кетрін, – нехай, коли їм це подобається. Кожен тішиться, як може. Вони ж бо, зрештою, – єдина рідня місіс Гарфілд, і, хоча ці люди цуралися родичатися з нею й не звертали на ту жодної уваги за життя, мені здається несправедливим залишити їх ні з чим.

Попри всю непоступливість адвоката, вона наполягла на своєму й невдовзі вийшла на лондонські вулиці зі спокійною впевненістю, що їй можна вільно витрачати гроші і будувати які завгодно плани на майбутнє. І її першим кроком став візит до ателье уславленої модистки.

Там клієнтку зустріла струнка, немолода французенка, схожа на замріяну герцогиню, і Кетрін не без деякої наївності промовила:

– Якщо дозволите, я хотіла б віддатися у ваші руки. Усе своє життя я була дуже бідною, і тому нічого не тямлю в одязі, а от тепер мені перепали сякі-такі гроші й хотілося б дуже добре вдягтися з такої нагоди.

Французенка була заворожена. Вона ж бо мала натуру художниці, яку встигла травмувати цього ранку одна аргентинська відвідувачка, королева м'ясного ринку, що настирно обирала саме ті моделі, які найменше пасували до її яскравої вроди. Майстриня зміряла Кетрін проникливим, наметаним поглядом своїх розумних очей.

- Так, звісно, матиму за приємність. У мадемуазель дуже гарна фігура, яку найвигідніше підкреслять прості лінії. А ще на вигляд вона - tr?s anglaise.[14 - Дуже по-англійському (фр.).] Дехто образився б, якби я так сказала - але не мадемуазель. Une belle Anglaise[15 - Красуня-англійка (фр.).] - який стиль може бути чарівнішим?

Манери замріяної герцогині раптом були відкладені на потім, і мадам заходилася викрикувати розпорядження цілому штату манекенниць.

- Клотільд, Віржині, - хутко, дівчатка! Tailleur gris clair[16 - Світло-сірий англійський костюм (фр.).] i robe de soiree «soupon d'automne»![17 - Вечірню сукню «подих осені» (фр.).] Марсель, дитино, - мімозового кольору костюмчик із крепдешину!

Це був чудовий ранок. Марсель, Клотільд і Віржині - зі змучено-зневажливим виглядом - повільно походили по колу, вихиляючись і похитуючи стегнами в освяченому часом стилі манекенниць. А її Світлість стояла поруч Кетрін, роблячи позначки в невеличкому записнику.

- Чудовий вибір, мадемуазель. У вас неабиякий go?t.[18 - Смак (фр.).] Так, справді. Мадемуазель годі й шукати кращого, ніж ці костюмчики, якщо вона, підозрюю, збирається на Рив'єру ще цієї зими.

- Покажіть мені знову вечірню сукню, - попросила клієнтка, - ту, рожевувато-лілову...

З'явилася Віржині, яка повільно закружляла.

- Вона найгарніша з усього, - сказала Кетрін, розглядаючи вишукані складки тканини, що відливали то мальвовим, то сірим, то блакитним. - Як ви її назвали?

- Soupon d'automne - так, так, це й справді сукня саме для мадемуазель.

Щось у цих словах озвалося до Кетрін легким почуттям смутку, коли та вийшла з ательє.

«Soupon d'automne - це й справді сукня саме для мадемуазель». Осінь - так, це була її осінь. А весни й літа вона ніколи не знала й уже не зазнає. Того, що втрачене, їй більш повік не віднайти повторно. Років, які минали в рабстві у Сент-Мері-Мід, - а життя тим часом проходило повз.

«Я ідіотка! - гримнула на себе Кетрін. - Ідіотка! Чого мені не вистачає? Та місяць тому я почувалася щасливішою, ніж тепер!»

І дістала із сумочки листа від леді Темплін, якого отримала зранку. Міс Грей була далеко не дурепа. Вона не гірше за інших збагнула всі нюанси послання, а причина, з якої його авторка зненацька виявила родинні почуття до давно забутої кухні, не залишилася поза її увагою. Не ради задоволення, а задля зиску заманулося леді Темплін товариства дорогої кухні. Що ж, а чом би й ні? Зрештою, вигода буде взаємною.

«Поїду», - сказала вона собі.

Кетрін саме йшла по Пікаділлі й завернула до «Агенції Кука», щоб вирішити це питання просто зараз і тут. Їй довелося кілька хвилин зачекати. Чоловік, із яким був зайнятий касир, теж планував поїздку на Рив'єру. У неї складалося враження, що туди зібрався заледве не кожен. Ну й гаразд – от і вона вперше в житті робитиме те саме, що й «люди».

Чоловік перед нею різко розвернувся, і та пройшла на його місце. Вона сформулювала свій запит касиру, але її розум тим часом був наполовину зайнятий іншим. Обличчя того чоловіка – воно здалося їй туманно знайомим. Де ж вона бачила його раніше? І раптом згадала. Вранці, у готелі «Савойя», на виході з її номера. Вони зіштовхнулися в коридорі. Хм, досить таки дивний збіг обставин, що вона стикається з ним уже вдруге за день. Збентежившись, і то сама не знаючи чому, жінка озирнулася через плече. Той чоловік стояв у дверях і дивився на неї. Кетрін продер мороз: з'явилося нав'язливе відчуття трагедії, навислої небезпеки...

А відтак вона струснула з себе це враження силою свого звичного здорового глузду й зосередила всю увагу на тому, що говорив їй касир.

Розділ дев'ятий

Відхилена пропозиція

Дерек Кеттерінг нечасто давав роздратуванню брати над собою гору. Основною рисою його вдачі була безтурботна байдужість, яка не раз вельми прислужилася йому в скрутних обставинах. Тож навіть тепер, не встиг він вийти із квартири Мірей, як уже охолов. Бо саме холодний розум і був зараз потрібен. Обставини, у яких чоловік тепер опинився, здавалися скрутнішими за всі попередні, а тут іще й постали непередбачувані труднощі, з якими той поки не знав, як упоратись.

Він неквапливо простував уперед, глибоко занурений у роздуми. Його чоло покрили зморшки, а та легка, безжурна манера, яка так йому пасувала, безслідно зникла. У голові зринали різні варіанти. Про Дерека Кеттерінга цілком можна сказати, що той був не таким дурнем, як здавався. Він бачив кілька можливих шляхів розв'язання проблеми – а надто один. А якщо й відсахнувся від нього, то тільки на мить. Крайні негаразди потребують крайніх засобів. Він бо правильно оцінив свого тестя. Війна між Руфусом ван Олдіном і Дерекком Кеттерінгом могла скінчитися лише з одним результатом. І майбутній лорд про себе на чім світ стоїть кляв гроші та ще владу, яку ті дають. Він подався вгору по Сент-Джеймс-стріт, перетнув Пікаділлі й побрів у напрямку однойменної площі. Проходячи повз офіс агенції «Томас Кук і сини», сповільнив крок. Однак усе ж прямував далі, і досі прокручуючи в голові ситуацію. А врешті коротко кивнув і різко розвернувся – так різко, що зіштовхнувся з кількома перехожими, що йшли вслід за ним – і почавалав у зворотному напрямку. Цього разу він не проминув контору Кука, а зайшов усередину. Там було порівняно малолюдно, і його обслужили одразу.

– Наступного тижня я хочу поїхати в Ніццу. Не поінформуйте мене про деталі?

– Якого числа, сер?

– Чотирнадцятого. Яким потягом туди найкраще дістатися?

– Що ж, найкраще – це, звісно, так званим «Блакитним». Тоді ви уникнете стомливої тяганини на митниці в Кале.

Клієнт кивнув. Він сам не гірше все це знав.

– Чотирнадцятого, – пробурмотів касир. – Це зовсім скоро. Тож на «Блакитний потяг» майже ніколи не буває квитків.

– Перевірте – а раптом знайдеться полчка? – попросив Дерек. – Ну а якщо ні... – І залишив речення незакінченим, а на його обличчі проступила дивна посмішка.

Касир на кілька хвилин кудись зник, а відтак повернувся.

– Усе гаразд, сер: залишилося ще три місця. Я зарезервую для вас одне з них. На яке прізвище?

– Пейветт, – відказав той. І залишив адресу своєї квартири на Джермін-стріт.

Касир кивнув, усе занотував, увічливо побажав Дереку гарного дня, і приділив свою увагу наступному в черзі.

– Я хочу поїхати до Ніцци – чотирнадцятого. Це не туди ходить «Блакитний потяг»?

Кеттерінг різко озирнувся.

Ну й збіг – воістину дивовижний. Йому згадалися власні примхливі слова до Мірей: «Портрет сіроокої леді. Я навряд чи коли зустрінуся з нею знову». Але саме з нею тепер і зустрівся – ба навіть більше: вона зібралася поїхати на Рив'єру того ж дня, що й він сам.

По тілу миттю пробіг дроз: чоловік був по-своєму марновірний. Він бо напівжартома кинув тоді, що ця жінка може принести йому нещастя. А раптом... раптом ті слова справдяться? Дерек стояв у дверях і дивився на неї, доки та розмовляла з касиром. Цього разу пам'ять не підвела його. Леді – леді у повному сенсі слова. Не першої молодості, не бозна-яка красуня. Та щось у ній таки було – ті сірі очі, які, чого доброго, можуть побачити зайве. Виходячи на вулицю, він усвідомив, що у певному сенсі боїться її. З'явилося відчуття якоїсь приреченості.

Повернувшись додому на Джермін-стріт, чоловік покликав слугу.

– Візьміть цей чек, Пейветте, і зайдіть в агенцію Кука на Пікаділлі. Там на ваше прізвище зарезервований квиток – сплатіть за нього і принесіть мені.

- Гаразд, сер.

І Пейветт залишив його.

А Дерек підійшов до журнального столика й узяв із нього пачку листів. До болю знайомого стибу. Рахунки – на більші та менші суми – і всі як один потребували термінового погашення. Тон їхніх вимог наразі залишався ввічливим. Але Кеттерінг знав, як швидко це може змінитися – варто лише певним новинам стати надбанням громадськості.

Він невесело плюхнувся у велике, обтягнуте шкірою крісло. У борговій ямі – от, де він опинився. Так, у вовчій ямі! І перспективи вибратися з неї здавалися вельми примарними.

Тактовно кашлянувши, з'явився Пейветт.

- До вас джентльмен, сер, – майор Найтон.

- Найтон, кажете?

Дерек, випроставшись, насупився й раптом насторожився. А відтак неголосно промовив, ледь не сам до себе: «Хм, Найтон... І звідки ж це вітер повіяв?»

- Сер, то мені... е-е... просити його?

Той кивнув. А коли гість зайшов до кімнати, на нього чекав люб'язний, привітний господар.

- Як мило, що ви зазирали, – видобув Дерек.

Візитер нервувався.

І проникливий погляд аристократа одразу вловив це. Доручення, із яким прибув секретар, було йому явно не до смаку. Він ледь не механічно реагував на спроби господаря зав'язати салонну розмову, відмовився чогось випити, і, як на те пішло, його манери стали навіть скутішими, ніж раніше. І Кеттерінг удав, наче нарешті це помітив.

- Ну, – весело промовив він, – і чого ж мій любий тестенько хоче він мене? Ви ж бо прийшли у його справі, як я розумію?

Найтон не посміхнувся у відповідь.

- Так, прийшов, – нерішуче видобув він. – Хоча... волів би, щоб містер ван Олдін обрав когось іншого.

Дерек глузливо звів брови, вдаючи збентеження.

- Невже все аж настільки погано? Я не такий уже й тонкошкірий, запевняю вас, Найтоне.

- Ні, – сказав той, – але тут...

І замовк.

Дерек проникливо глянув на нього.

– Ну ж бо, сміливіше... – доброзичливо заохотив він співрозмовника. – Я розумію, що доручення мого любого тестенька не завжди бувають приемними.

Найтон прокашлявся. І суто офіційним тоном, із якого силкувався прогнати ніяковість, видав:

– Містер ван Олдін прислав мене зробити вам певну пропозицію.

– Пропозицію? – На якусь мить Дерек виказав свій подив. Позаяк перші ж Найтонові слова стали зовсім не тими, на які той очікував. Він запропонував гостеві цигарку, закупив сам і знову плюхнувся в крісло. – То, кажете, пропозицію? Звучить досить таки цікаво.

– Мені продовжувати?

– Так, прошу. І вибачте за мое здивування: просто в мене таке враження, що мій любий тестенько дав слабіну після наших вранішніх теревенів. А це якось не в'яжеться із сильними людьми – Наполеонами фінансів і таке інше. І вказує... хм, так, гадаю, вказує на те, що його позиції не такі неприступні, як він собі уявляв.

Найтон увічливо вислухав цей невимушений, іронічний монолог, але на його безпристрасному обличчі не відбилосся жодних емоцій. Дочекавшись, доки Дерек закінчить, він тихо промовив:

– Я викладу її якомога коротше.

– Слухаю вас.

Секретар не дивився на свого візаві. А його голос звучав грубувато й по-діловому.

– Суть справи така: як вам відомо, місіс Кеттерінг збирається подати на розлучення. І якщо ви не чинитимете цьому перешкод, то отримаєте сто тисяч у день набуття постановою чинності.

Дерек, який саме запалював цигарку, так і застиг із сірником у руці.

– Сто тисяч! – різко кинув він. – Доларів?

– Фунтів.

Щонайменше хвилини зо дві панувала мертва тиша. Кеттерінг, насупивши чоло, мізкував. Сто тисяч фунтів. Це означало, що він зможе й далі утримувати Мірей і вести своє приемне, безтурботне життя. А ще виходило – ван Олдін щось знав. Тесть був не з тих, хто платить просто так. Дерек підвівся і став біля каміна.

– А в разі моєї відмови від його щедрої пропозиції? – з холодною, іронічною ввічливістю поцікавився він.

Найтон зробив вибачливий жест.

– Запевняю вас, містере Кеттерінгу, – щирим тоном видобув він, – що я вкрай неохоче прибув сюди з таким посланням.

– Усе гаразд, – кинув той. – Не гнітіть себе: це не ваша провина. А все ж... я поставив вам запитання – тож звольте дати на нього відповідь.

Співрозмовник також підвівся. І проказав навіть більш неохоче, ніж щойно:

– У разі вашої відмови від цієї пропозиції, містер ван Олдін доручив мені без недомовок пояснити, що він збирається довести вас до зубожіння. От і все.

Кеттерінг підняв брови, але не розгубив свого безжурного, грайливого тону.

– Отакої! – озвався він. – Гадаю, це йому до снаги. Я, поза сумнівом, навряд чи зможу довго опиратися мільйонщику-американцю. Сто тисяч! Якщо збираєшся когось підкупити – украй важливо підійти до цього ґрунтовно. А якби я сказав, що за двісті вчиню, як він хоче – і що б ви тоді робили?

– Передав би ваші слова містеру ван Олдіну, – холодно відрізав Найтон. – Це і є ваша відповідь?

– Ні, хоч як це кумедно, – мовив Дерек. – Повертайтеся до мого тестя і скажіть, щоб він ішов до біса зі своїми хабарями. Я ясно висловився?

– Куди вже ясніше, – запевнив його Найтон. А відтак, повагавшись, зашарівся й додав: – І... якщо дозволите зауважити, містере Кеттерінгу, я радий чути, що ви відповіли саме так.

Дерек промовчав. А коли гість вийшов із кімнати, він іще хвилинку-другу щось обдумував. Врешті його вуста скривила дивна посмішка:

– Значить, так тому й бути, – прошепотів він.

Розділ десятий

У «Блакитному потягу»

– Тату!

Місіс Кеттерінг налякано здригнулася. Цього ранку її нерви були дещо на зводі. Бездоганно вбрана в довге норкове манто й червоний капелюшок відтінку китайського лаку, вона в глибокій задумі йшла по закрбленому перону вокзалу Вікторія, аж раптом батькова поява й енергійне привітання справили на неї несподіваний ефект.

– Рут, що з тобою? Ти аж підскочила!

- Я не сподівалася тебе зустріти, тату, от і все. Ти попрощався зі мною вчора ввечері, сказавши, що вранці в тебе нарада.

- Так, - відповів ван Олдін, - але ж ти для мене дорожча, ніж усі ті кляті наради разом узяті. От я й прийшов востаннє глянути на тебе, оскільки певний час ми не побачимось.

- Це дуже мило з твого боку, тату. Шкода, що ти також не ідеш.

- А що б ти сказала, якби поїхав?

Він запитав суто жартома, але з подивом помітив, як щоки Рут спалахнули різким рум'янцем. На якусь мить йому навіть здалося, що в її очах промайнув переляк. Вона нервово, силувано засміялася.

- На хвилю я і справді подумала, наче ти це серйозно, - пояснила вона.

- А тебе це потішило б?

- Звісно, - із перебільшеним запалом запевнила та.

- Що ж, - сказав ван Олдін. - От і добре.

- Насправді це не так і надовго, тату, - повела далі Рут. - Адже наступного місяця ти приєднаєшся до мене.

- Ех-хе-хех! - нешироко протягнув ван Олдін, - інколи я подумую, чи не зайти мені до одного з тих хвалених ескулапів на Гарлі-стріт і не домогтися від нього термінового рецепта на сонце й морське повітря.

- Не будь таким ледарем! - гукнула дочка. - Наступного місяця там буде ще краще, ніж цього. А в тебе стільки справ, які ніяк не можна просто взяти й покинути!

- Що ж, тут ти, доню, певно, маєш рацію, - сказав батько, зітхнувши. - Але тобі варто підніматися у вагон. Яке в тебе місце?

Рут розгублено поглянула на потяг. Біля дверей одного з пульманівських вагонів стояла висока, худорлява жінка в чорному - служниця місіс Кеттерінг. Коли господарка підійшла, та дала їй дорогу.

- Ваш несесер, мем, я поклала під сидіння - якщо раптом знадобиться. Принести вам плед чи попросите в провідника?

- Ні-ні, він мені ні до чого. Тепер краще пройди на своє місце, Мейсон.

- Так, мем.

І служниця пішла.

Ван Олдін піднявся в пульманівський вагон разом із Рут. Та розшукала своє місце, і мільйонер вивалив на столик перед нею численні газети й журнали. Полиця навпроти була вже зайнята, й американець, сковзнувши поглядом по

доньчиній попутниці, побіжно зауважив гарні сірі очі та чепурний дорожній костюмчик. Він сказав Рут іще кілька порожніх фраз – більш-менш типових для кожного із проводжальників.

За мить зачулися гудки, і мільйонер поглянув на годинник.

– Краще мені вимітатися звідси. До зустрічі, люба. І не хвилюйся: я за всім нагляну.

– Ох, тату!

Той різко озирнувся. Було в голосі дочки щось таке – настільки невластиве її звичному тону, – що батько злякався. Це пролунало ледь не як крик відчаю. Рут імпульсивно смикнулась у його бік, але за мить опанувала себе.

– Побачимося наступного місяця, – із силованим спокоєм промовила вона.

А ще за дві хвилини потяг рушив.

Рут завмерла, кусаючи спідню губу і щосили намагаючись прогнати з очей незвичні для неї сльози, бо раптом відчула страхітливую самотність. Її пройняло дике бажання вистрибнути з вагона й повернутися, доки не пізно. Вона, така спокійна, така впевнена в собі, уперше в житті почувалася наче гнаний вітром листок. Якби лишень батько це знав – що він сказав би?

Божевілля! Так, божевілля та й годі! Вона вперше в житті піддалася пориву емоцій – і то настільки, що утнула річ, яку й сама вважає невимовною дурістю і верхом безглуздя. Рут була істинною дочкою ван Олдіна: вона усвідомлювала власне безумство і мала досить розважливості, щоб засудити його. Проте була справжньою дочкою свого батька і в іншому сенсі: відзначалася тією-таки залізною рішучістю, яка будь-що доможеться свого й нізащо не відступить від уже ухваленого рішення. Вона змалечку виявляла впертість: самі обставини її життя розвинули в ній цю рису, яка тепер безжально гнала жінку вперед. Що ж, жереб кинуто. І вороття більше немає.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=54931730&lfm=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Примітки

1

О. В. П. («Орден вірних псів») – вигадана «організація», яка охоплювала тих, хто не відвернувся від письменниці після її сенсаційного зникнення наприкінці 1926 р., спричиненого низкою негараздів в особистому житті, – зокрема, секретарку Шарлотту «Карло» Фішер та жорсткошерстого фокстер'єра Пітера. – Тут і далі прим. перекл.

2

На початку XX ст. паризьких вуличних злочинців почали називати «апачами» (у французькій вимові – апашами), оскільки саме це індіанське плем'я начебто славилося особливою кровожерністю.

3

Атож (фр.).

4

Звертання до нащадків вищої британської знаті, особливо до дітей перів.

5

Друже мій (фр.).

6

Люба (фр.) .

7

Гарний хлопець (фр.) .

8

Це непрактично (фр.) .

9

Боже мій (фр.) .

10

Тут: ну й нехай (фр.) .

11

Чорт забирай (фр.) .

12

За звичаєм описуваних часів, до заміжньої жінки належало офіційно звертатися не лише на прізвище, але й на ім'я чоловіка: так, «місіс Мері Енн Гарфілд» паралельно йменувалася «місіс Семюел Гарфілд».

13

Перша світова.

14

Дуже по-англійському (фр.).

15

Красуня-англійка (фр.).

16

Світло-сірий англійський костюм (фр.).

17

Вечірню сукню «подих осені» (фр.).

18

Смак (фр.).